

Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председателдин заместителдин гъакындар

Дагъустан Республикадин Кылин Указ

1. Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-пунктунал асаслу яз ТОЛСТИКОВА Екатерина Андреевна Дагъустан Республикадин Гъукуматдин Председателдин заместителвиле тайнарин, гъса са вахтунда ам вич вилидай алаз хъайи къулгүдкай азад ийин.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзана.

Дагъустан Республикадин Кыл

В.ВАСИЛЬЕВ

Махачкъала шегъер, 2019-йисан 28-февраль, №15

Дагъустан Республикадин чилиз ва эмениндиз талукъ алакъайрин рекъяй министрдин гъакындар

Дагъустан Республикадин Кылин Указ

1. Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-пунктунал асаслу яз КЪАГЫРГАЖИЕВ Агъарагым Къагыргъажиевич Дагъустан Республикадин чилиз ва эмениндиз талукъ алакъайрин рекъяй министрвиле тайнарин.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзана.

Дагъустан Республикадин Кыл

В.ВАСИЛЬЕВ

Махачкъала шегъер, 2019-йисан 28-февраль, №16

Россиядин Федерациядин Президентдин патав Дагъустан Республикадин Гъамишалугъ векилдин гъакындар

Дагъустан Республикадин Кылин Указ

1. ГъАСАНОВ Жамаладин Набиевич Россиядин Федерациядин Президентдин патав Дагъустан Республикадин Гъамишалугъ векилвиле тайнарин.

2. "Россиядин Федерациидин Президентдин патав Дагъустан Республикадин Гъамишалугъ векилдин везифаир вахтундади тамамарунин гъакындар" Дагъустан Республикадин Кылин 2018-йисан 15-ноярдин 150-нумрадин Указ къуватдай аватнавайди яз гъисабин.

3. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзана.

Дагъустан Республикадин Кыл

В.ВАСИЛЬЕВ

Махачкъала шегъер, 2019-йисан 1-март, №17

Дагъустан Республикадин къиблепатан территориальный округда Дагъустан Республикадин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векилдин гъакындар

Дагъустан Республикадин Кылин Указ

1. ШИХИЕВ Фуад Шукрович Дагъустан Республикадин къиблепатан территориальный округда Дагъустан Республикадин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векилвиле тайнарин.

2. Дагъустан Республикадин къиблепатан территориальный округда Дагъустан Республикадин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векил Ф.Ш.Шихиев Дербент шеърда бинеламиш жедайди тайнарин.

3. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзана.

Дагъустан Республикадин Кыл

В.ВАСИЛЬЕВ

Махачкъала шегъер, 2019-йисан 7-март, №25

Дагъустан Республикадин милли политикадин ва динрин кратарин рекъяй министрдин гъакындар

Дагъустан Республикадин Кылин Указ

Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-пунктунал асаслу яз, МУСЛИМОВ Энрик Селимович Дагъустан Республикадин милли политикадин ва динрин кратарин рекъяй министрвиле тайнарин.

И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзана.

Дагъустан Республикадин Кыл

В.ВАСИЛЬЕВ

Махачкъала шегъер, 2019-йисан 9-март, №27

T.B.Гамалеян гъакындар

Дагъустан Республикадин Кылин Указ

1. ГАМАЛЕЙ Татьяна Владимировна Дагъустан Республикадин милли политикадин ва динрин кратарин рекъяй министрдин къуллугъдикай азад ийин.

2. И Указ вичел къул чуугур йикъалай къуватда гъатзана.

Дагъустан Республикадин Кыл

В.ВАСИЛЬЕВ

Махачкъала шегъер, 2019-йисан 9-март, №26

Гегъенш мумкинвилер ачухда

12-марти РД-дин Гъукуматдин Председатель Артем Здунова "Геоскан" компанитирин дестедин векилрин ишириквалан аваз Дагъустан Республикадин мулкарал кадастрин ва рекъемламишунин (цифровизациядин) квалахар килиз акъудунин месэлдай совещание тухвана.

"Геоскан" ГК-дин правленидин председатель Алексей Семенова малумаривал, компания пилотар авасиз лув гудай коммерциядин квье журедин аппаратар ачкудан машыгул жезва. "Ихтигин журедин аппаратар ишлемишүни, лаптилар харжир авнушанды, шегъерра авай гъалариз талукъ яз гъиле-гъиль аваз таам, важбулу ва вахт-вахтунда чили хыйизив делилар агакъардай мумкинвал гузва. Ихтигин делилри къабулувай къарааррин ери хажиз ва идара авунин квалахар менфятувал артухариз күмекда", - къейдна ада.

Идалайни гъейри, А.Семенова малумаривал, гъавадай килигүни мал-мулку-

нин имаратрал ва чилин участокрал гүзчилдай гегъенш мумкинвилер ачухда. "Шикилар ягъунин нетижада агакъазвай пуд калубдин моделри объектар авай гъалдиз къимет гунин, абур договорихъ ва нормативири газал къазвани, авачни чираннин карда күмекда. Пешекарривай договорралди хиве тунвай мажбурнама-яр гъик килиз ачкудзаватла, чакад төфена, ахтармишиз, чилин кодекс чурунин дүшүшшар дүбздал ачкудиз жеда. Керчек делилри чил кирида күнин къимет ва маса къачунин къимет ягъалмииш таҳвана тайнардай мумкинвални яратмиша. Чилин участокар тъакъиктатда ишлемишүнин сергятринни мал-мулкуниз талукъ государствдин кадастрин делилрин арада авай фаркыни дүбздал ачкудай мумкинвал арадал къеда. Ида чил кирида күнин къене гун лазим тир гъакыи бес къадарда агакъар тауунин вилек пад къадай, цүд миллион манатралди пулар чакад хидай мумкинвал гуда", - алана хъувуна ада.

РД-дин архитектурадин ва шегъера

эцигунар кылы тухунин рекъяй Комитетдин председатель Незир Гъусейнован фикирдади, региона и технология ишлемишүни шегъеррин ва хуверин генеральны планар арадал гъунин квалах хейлин хъсанарда.

ДГУ-дин ректор Муртузали Рабаданова, вуз и барадай санал квалахиз гъазур тирдах инанышвал къалурунади, кильди къачуртла, лагъана: "Чун "Геоскан" ГК-да базовый кафедра тешкилунин патахъай икъардал атанва ва чна образованидин рекъяй са шумуд проекти кардик кутада".

Совещанидал авур раҳуңриз баян гуналди, Дагъустандин премьерди къейд авурвал, "Геоскандин" газал санал квалахун хейлин месэлайрай тайнандаказ кильдай ачкудай мумкинвал гуда. "Ульведин маса субъектра ихтигин технология ишлемишүнин барадай хъсан тежриба кватаинавайди фикирда къуналди, чна ахтитин къуралуш Дагъустандинин кардик кутунин менфятувал гъихитинди жедатла, мукъофидви ахтармишна чирна кланда".

Ерилудаказ квалахда

12-марти РД-дин Гъукуматдин Председатель Сад лагъай заместитель Гъажимегъамед Гъусейнован реъбервиллик кваз "Хатасуз ва ерилу автомобилрин рекъер" милли проект умумурдиз кечирмишүнин рекъяй Проектный комитетдин заседание таъна.

Региондин проект умумурдиз кечирмишавай гъал веревирдна, кар алай месэләр тайнарна, гъакыни региондин проектдин паспорттик чарасуз күхтун лазим тир алавайрикай ва дегишилери клагъана.

Санлай къачурла, Республикадин Сад лагъай вице-премьердин гафаралди, проектдикъя шайишдин рекъяй зурба метлеб ава, гъик лагъайтла, регион нормативный истемишүнрив къадай рекъерлди таъминаун лазим я. "Чна и

терефдихъ жезмай къван ерилудаказ квалахна кланда, таъкатор ава, кар алайди жавабдар ксари, гъил-гъиле къуна, менфятулдаказ квалахун я. Чи асул зақазчи Махачкъала я, гъик лагъайтла планламишнавай серенжемерин чехи пай меркездэл гъалтзана", - къейдна Г.Гъусейнова.

Региондин программадин сергятра аваз квалахарин асул къадар, талукъ яз - таъкаторни, Дагъустандин меркездэл гъалтзана. Им 72-далай газа шегъердин рекъер я, гъик лагъайтла, и рекъем, Республикадин транспортдин министерство-дин реъбердин фикирдади, савда ийидай вахтунда таъкатор къенят авунин нетижада, мадни артух хъун мумкин я; и карди Махачкъала шегъердин 57 километр къенепатан кучеяр ремонттай мумкинвал гуда. Идалайни гъейри, региондин

публикадин метлеб авай автомобилрин квье рехъ ремонт ва цийикла тұкынр хъувуун планламишнава. 2019-йисуз ремонттай рекъерин яргывал 66,4 километрдиз барабар жеда.

Къейд авурвал, региондин проектдин күхтунвай тұкынр хъувунари гысаба къурла, финансамишнин умуми къадар 10 миллиард манатдилай газа планламишнава, идакай 6 миллиард манат федеральный бюджетдин таъкатор я. Алай 2019-йисуз Республикадин варездин къайдадиз газал патал 1,5 миллиард манат харжун планламишнава. Фотофиксациядин камерарай ва пар чуғвадай автотранспортдин заланвал апцумдай - чирдай таъкатор эцигунизни кильди пул чара авунва.

Совещанидин сергятра аваз проектдин квалахдин план-график, кар алай объекттин сияғ, проектдин сметадин документация, аукцион жедай ва икрапар күтүндай вахтар тайнара.

Инвалидрин къадар

"Дагъустан спортсменинни инвалидирин Республика" лугуздай ванер мукъвал-мукъвал къевзэттәни, "инвалидвал" авайбүр ахтармишайла, дагъустан-вийрин арада ахтынбурун къадарди 11 процент тешкилди. Идакай Россиядин зегъметдин ва яшайишдин рекъяй хъудай министерстводин "Дагъустан Республикада авай МСЭ-дин къилин бюро-дин" пресс-къуллугъуди хабар гузва.

Ибүр СКФО-дин, гъакл санлай улькенде авай юкъван рекъемрихъ галазни сад хътибир я. Кылда тухузай ахтармишнин, гъа гысабайдай яз "Дагъустан Республикада авай МСЭ ГБ" ФКУ-дин

квалахда рехъ ганвай чурувилер арадай ачкудун патал. План умумурдиз кечирмишнин нетижада Дагъустандин инвалидвал гүнин хиле квалах къайдадик акатнава. Адёт тирвал, инвалидвал гузвой ксарин чехи пай яшлу инсанар азатлазва, зегъметдиз къабил ксарин арада инвалидрин къадар агъуз аватзана.

2019-йисан 1-январдиз авай делилралди, Дагъустанда 3 063 885 агъвали яшамиш жезва, абурукай 338 089 каса инвалидар я. Егер яшариз килигна инвалидрин къадар дегиши хъунин тегъер (динамика) ахтармишайла, 2017-йисав гекигайла, 2018-йисуз инвалидар яз гысабайдын къадар 24, гъакыни зегъметдиз къадар.

Иккі 2018-йисуз 11 335 агъалидиз сифте яз инвалидвал гана. 2017-йисуз лагъайтла, ахтынбурун къадар 13 782 тир, яни 17,8 процентдин агъуз аватна. Идахъ галаз сад хъиз, зегъметдиз къабил инсанрин арада и дережа къачузайбурун къадар тұмил (22,9 %), пенсиядин яшара авайбурун арадан артух (5,5 %) хъана.

Гүзчиликт ква

И мукъвара Мегъарамдхурун райондин Советский хурун аялрин "Красная шапочка" тұвар алай бахчадай тұнылай зегъерламиш хъунин лишинар аваз сифте - 14, вири санлай 22 алай больницидиз аватна.

7-марти Мегъарамдхурун райондин кыл Фарид Агъмедова больницидада аялрап къил чуугуна. Ам райондин центральный больницидин кылда дүхтур Гъажибала Беллероваш, садакай масадақ ақатдай азаар сағъардай дүхтур Светлана Эфендиевадихъ, медицинадин рекъяй къуллугъчийрихъ, аялрин диде-

бубайрихъ галаз пурьушши хъана. Ди-де-бубайрихъ галаз рахадайла, Ф.Агъмедова аялар фад сағъ хъунун

Абдулафис ИСМАИЛОВ

Чи улькведихъ - Россиядин Федерациядихъ алай вахтунда капиталдин дүньяда лапхъсан бурукай сад тир Конституция ава. Ана къейднавайвал, инсан, адан ихтиярар ва азадвилер виридалайни виниз тир ивирап я. Кылин законда чаз ганвай къван ихтиярлар, инсандин гъакынчай къайгъударвилер килигайтла, чун баҳтул умьурдин сагылар хүн лазим я.

Гъа са вахтунда чин умьурдин дөрежадилай наразивилер, шегъеррани хүрера арадал къевзай гъаларилай, умьурдин четинвилерлайлай агъалийрин арза-ферзе пары жезва. Къевзайдай гъа са ванер я: "Зегъметдиз къабилбуруз гъалахдай чаяр ава, пенсияр, пособияр са текин чара я. Мектебра чирвилер ва тербия гүнин гъалах члай гъалдиз къевзва, муаллимрин мажибар регъуль жедай гъалда гъвечибүр я, здравоохраненидикай рахунни герек къевзвач. Ришвет таганмаз, идарайра ви кар тулькурзувач. Чиновникар ви дердидив рикгэвэл эгечизавач. Инсанар къвердавай дарвилера тъатзана. Пака гъалар хъсан жедайнин чаз аквавач. Мажибар хажавач, шейэрин къиметар лагъайтла, ийсалай-суз багъя жезва ва икмад".

Шехъ тавунмаз...

Эвелни-эвел къейд иийз кланзана: и рахунар гъакынкъатдиз гъикъван мукъва ятланы, хүрера сагълам чан авай, зегъметдил рикмалай да виридалай шарттариз, истиемищнриз килигай тегъерда чин майшат, крат бажармишиз алакъавай-бур кеф-кефиятдиг шамшиж жезвачтлани, дарвилени ава. Абурухъ түкквей гъвалюгъ, гъята автомашин ва маса техника, мал-къара, багъ-бустан ава, суфрандик тухдади недай фу-къафун ква. Амма, гъайф хъи, ахътин инсанар чи хүрера газа ава. "Девирдин шарттар" виридан рикмал гъабулзувач. Асул гысадбай жемят, гъакынкъатдани, кесибвиле яшамиш жезва. Ахътин кесибвиле ава хъи, бязибуруз, са шешел тъуър къачудай пул гылы тахтайла, тъатта тъар юкъуз недай баркаван фу түккендай, тъвар къхъена, яни аламаз къачун адетдин кар хъанва.

Кесибвиле яшамиш жезвайбуруз чеб дарвиле хүнүн себеб гъукум гылы авай чиновникар яз аквавча. Ихътин фикир авунихъ бине аваиз туш. Инсанриз аквавча хы, гылы гъукумдин ихтиярар авай, чепл халкъдин месэлэяр гъялун патал пулдин чехи тахъатар ихтибарнавайбуру миллионар, миллиардар чунынхаза. Амма коррупционерар, ришветбазар, улкведин девлеттар тараашавайбуру законрин къаравулда акъвазарнавай, государство-дин хатасузвал хульзай къуллугъри гъар юкъуз къаз, суддин виллик акъвазариз, министрарни, губернаторарни, сенаторарни генераларни дустагъра твазватлани, чунынхунал эхир эзигиз жезвач. Генани чи Конституциядин бинедаллаз инсандин ва гражданиндин ихтиярар гылсаба күн, къилиз акъудун ва хүн государство-дин буржи тирди жемятдиз чизва. Гъавиляй кесибвиле авайбурун вил государство-дин патай күмекдад ала. А күмек лагъайтла, лазим тир виридав алакъавай. Федеральний Собранидиз В.Путинан нубатдин Чарче улквей яшайишдин, экономикадин жигъетдай виллик финин месэлайриз газа фикир гун - им, гъелбетда, лапхъсан кар я.

Гъикъван чна бязи законар критика ийизватлани, властири къабулзувай бязи къараварилай чун нарази жезвачтлани, наразибуру гүя "государство-дин халкъдин интересар кваз къавац, адан патай са күмекни авац" лугъудай гафарал та-

мамвиледи разивал иийз жедач. Дугъриданни, государство-дин агъалийрин са жерге категорийриз тайнарнавай къэзилвилер, күмекар чайрал инсанриз алакъавач. Вучиз? Сад лагъайди, чиновники чин везифа-ригерек тирвал къилиз акъудавач. Къвед лагъайди, инсанриз чин законлу ихтияркай хабар авац. Пуд лагъайди, ихтиярар къилиз акъудун гражданри чипи истемишавач.

Чаз чир хъана къланда, гъукуматди агъалийрин гъакынчай къайгъударвал авуниз талукъ газа законар къабулнава. Амма кар бажармишиз авай "начальници", ви къвализ атана, дерди-гъал чирна, дерди тулькурдайди туш. Бязибуруз, къуллугъдикай "алава хийир" аваиз, гъалахдай ашкы жезвач. Гъа ихтияр, буруун истиемишна къланда. И члавуз чаз чир хъана къланда хъи, социализмдин къурулуш хъайи Советрин Союздилай тафаватлу яз. Россиядин Федерация, виллик фенвай маса ульквея хъиз, вичиз хас артухвилерни татугайвилер авай капиталдин улквей я. Капиталдин кылини мурад алана къазанжияр къачун, девлет къватун я. Ви дердияр адас аквавайди туш. Клевелай истиемиш, жуван гъахълу кар патал женгни чугуна къандай дөвир я. Лезгийри лугъудайвал, аял шехъ тавунмаз, дидеди нек гудач. Жуван итижар, закондикай менфат къачуна, жуван хвена кланзайвай дөвир я им.

Чна лагъайтла, гъвалени, кимелни, хъракни, президентдилай башламишна, гъукум гылы авай чиновникар, хци-

даказ критика иийз, "къуллугърилай" алудава. Ахпа, жуван са дерди гъалтая, нахъ кимел "къуллугъдилай алудай ришветчи" чиновникдиз, закон ви терефдал алатлани, чин чуъхъдай гафар лугъуда.

Гъайф хъи, чахъ и ва я маса чиновник - гъикъван чехи постунал алаз хъайтлани, ам заз-ваз, вири агъалийриз къуллугъдир авун, абурун дердияр гъялун патал, государство-дин мажиб гуз, гъалахал эзигнавай кас тирдахъ инамышвал авац. Ахътин гъал арадал къевзва хъи, гуя агъалийр чиновникар паталди я: эвелни-эвел гъакимар, ахпа чун-жергедин инсанар. Ваъ, аки туш.

Вири къуллугъчияр, чехи гъакимарни кваз, халкъдин месэлэяр гъялун патал тайнарнавайбури я. Россиядин Конституциядиз килиг. Ана тестикъарзана: Россиядин Федерациидагы гъукумдин тек са чешме ава - адан газа миллиетрин халкъ. Чи улкведин кылини закон күн патал, гъуруметлу жемятар.

Инсанриз сивяй ихтияр ванер къевдэ: "Законар гылы авайбуру дөвран гъалзава, гылкыл чипи кълан хъайтла, гылкыл ийизва, абурувай хабар къадай кас авац. Ви арзайризи яб гузвач. Чеб къетенбур хъиз гысабна, кесибар къвед лагъай дөрежадин инсанрай къазва". (Гъахъ патал лугъун: и гафарин таб-керчеквилай ра-хавач, амма къилди жуваз акур, жувашыд хъайд душишшар фикирда къуртла, зал ахътин къайгъусуз, веъки мез авай, гъакысигъалав аваиз чиновникар, мердимазар гъалтнач).

Къейд иийз кланзава хъи, закон чи виридан гылы авай тахъат я. Адан виллик чун вири, девлетдилай, къуллугъдилай, миллиетдилай, са күнлийни аслу тушиз, барабар я. Бюрократиядин - государство-дин, муниципалитеттин, гъукумдин маса идарайрин къуллугъчирин хиве законар кардалди къилиз акъудунин везифа тунва. Чахъ ахътин жавабдарсуз чиновникарни ава хъи, "жибнезд хийир" аваиз (государство-дин ваз ганвай ви ихтиярарни кваз тахъуна), ви дерди тулькурдач. Ихътин члавуз чаз амукъавай, вине авай идарайриз наразивал къалурзувай арза къхъена, закон къилиз акъудун истиемишун я.

(Къатла ма)

Президентдин Чарчин щарцье аваз

Къулайвилер яни, къакъудунар?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Умьурда чал гъалтавай газа къулайвилер, "агъалийр патал ийизвай къайгъударвилер" лугъуватлани, гъакъикъатда абур акъалтай къакъудунриз, яни ви гъаллалу факай, ви мумкинвилерикай, агакъна къланзайвай къазанжийркай атлын элкъвэзва. Мисаларни кълмай къван чи телеканалрайни, интернетдайни, газетрайни, гъар садан гъиле авай телефонрайни кълурзув.

"Алдатмишнавай дольщикар" (яшишдин къвалера паяр-квартира якъунчун кълан) вил квайбур, абур эзигиз чипи авай-аваизир кепекар харжнавайбур хътин ибарадикай саки мах хъанва. Чи улькведа инсанар икмалдитши тийизвай хъур, шегъер, район амайди хъиз туш. Къвалерни аквавач, пулни тач жезва. Агъзурралди факъирар, гъахъ жағуриз, судрин рекъера тъатзава. Пулар къачурбүр фадлай улькведайни катнаваз жезва. Рекъерни ачуя я - гынис кълан хъайтлани, алад, хъша.

Чубайса чал илитай, гъакъикъатда чи пулдихъ чаз маса гайи "ваучерри" чун вири, гъар са кас, фадлай такур журедин "девлетрин иесияр" авун лазим тир. Улькведа тур велвела вуч тир! Гъа "ваучерар" - пичи чарар къачуя яргы учирар... Пагъ, чалахъни жеда гъа халкъар!

Күн иесияр хъанватла, чун шагыдар я. Гила, и мукъвара телеканалрай ван хъайи, газетрайни къелай хабаррай аквавайвал (килиг: "Дагправда", 2019-йисан 23-январдин нумра), дагъустанвияр электроэнергия ишлемешнай Чубайсаз буржлу хъанва. Чаз энергия ужуз гузвай къван... Аламат! Дагъустанда хана, чехи хъайи, вичин вахтунда ГЭС-ар эзигунин мелерни иштиракай кас яз, заз Чубайс тъвар алай сада къванни чи ГЭС-ар эзигуник са къван хъайтлани кутурди ятла ван хъайди туш, аватлани чидач. И "хуси-ятыч" гила чи ГЭС-рин сагыб?! "Ваучерар" асирдин виридалайни зурба алдатмишун тирди вири дуньядин экономистри, политикири субтнава... Анжак чи улькведа?

Чаз "къулай" хъун патал чи къвиль депутатри, крат чеплай аслу тир чиновникри арадал тийизвай журедин къанун авац. Иллаки 2018-йис а жигъетдай къетленди яз тарихда гъатнава. Яшлу къариз "лап къулай" хъун патал пенсиядиз экъечдай вахт яргъал вегъена: итимиз - 65, папариз - 60 йис. Яшлувал "къезиларун" патал чирвилер хаждай, "Цийи пешеяр" къачудай махсус курсарни кардик кутун хиве къунва...

Пенсиирин вири маса фондарни ахцурун патал "самозанятый" агъалийривай, масакла къалахал ва мажиб жагъин тийиз, чипи чин күн са бубат хүн патал къвалера са көл ятланы машъулбурувани налогар къачунин къанун къабулнава... Аквавани квэз, гъихъин "къайгъударар" ятла.

Чи халкъдихъ хъсан масал ава: "Цан цазвайдахъ къиб газа калтугун..." ОТР телеканалдай тешкилай са шумуд передачада, "самозанятый" къариз статус (дережа) гылкыл чирдатла, абуруз къумек гудай чекадал "жаза" вучиз гузватла лугъуз, телетамашчайри чин тажувал къалурзувай...

Тажув жедай кар тушни? "МММ" тъвар алаз Мавроди лугъудай уюнбазди, вирибуруз хабар авац, халкъ алдатмишна, миллиардралди пулар вичиз пуркаваурди дузыдал акъатлани, ахътинбуруз тунбъульдай чекадал гъадалайни фасад маса "банкирриз" рекъер гъяркъя авунва. "Къуль заемар!", "тъафтедин заемар!", "къулай заемар!"... - пагъ, ачунахай

къван "банкар" вуч я! Вужар я акваван "къулайвилер" гузвай жумарт ксар?..

Абуруз жадай, саки гъар юкъуз чи вири каналрай къалурзава. "Къулай" хъун патал къеле гъатнавай факъирив 3-5-10 агъзур ма-нат вахтунади вугана, адал илит! тийизвай буржар авац. Эхирдай факъиррихъ я пул, я къвалер, я маса къулайвилер амукъавав. Ибур тахсиркаррин къуруськар тирди виридал чида. Амма закондади абуруз ихтияр гун?..

Газа "къулайвал" чи агъалийриз, иллаки гъвеччи мажиб, пенсияр авайбуруз гила "банкарин карточкай" кардик кутунини гузва. Зегъмет чугвадай ихтияр аватлани, мажиб гылиз къаучудай ихтияр хүн "къулайсунал" я лугъузва. Къвализ гъана, пенсияндердив пенсия агакъарунни "къулайсунал" я къван!..

Карточкади низ гузва къулайвал? Сбербанкда книжкадиз пул язавайла, йисан къене са гъихъин ятла и артухан пуларни къевзвайди тир. Гила низ жезва зегъметдигин зегъметдин гъакындин къазанжы, гъа банкда карточкадиз ягъайла?.. Къузыз-булькульда, къекъевзай тежевзай факъирри бес а карточка гынкы ишлемишда?..

Маса "къулайвал" ам я хъи, чи газа хуя-рера банкоматар авац. Къурагъви, ви я туш рутулуви, къуруши ви дагъларай банкомат авай чекадиз эвичина къланзана. Рекъин пул, маса харжиярни худ хъувурла, мажиб гүннин "цийи къайды" гъикъван "къулайди" ятла аквавани квэз?..

Къулайвилер мадни пара хъанва гъа. Абуруз жадай жуван са фельетондани сүгъбетнава:

Къуллугъар вири авурла пулдихъ,
Къулайвилер хъана чахъ генани булдиз...

Иллаки образованидин, здравоохраненидин ва маса хилера.

Азарар садни амукунчай четин,
Сағысузрихъ хъунни харж гүннин мумкин.
Азарханяр хъана гъакл бүм-бүш,
Пул я сүзгүрччи, эзмишдай нахуш.
Гъажетханани, гайвалди пул,
Атирханадай жезва хъи къабул!
Гъатта мефтилер кваз и пулди эвэз
Аөурди хъиз я, квадарна төрез.
Пулдихъ хъайвалд къел-къын, савад,
Дипломар хъана гъардахъ са къуд-вад!..

Мад са "къулайвал" и мукъвара кардик ахкатнава: "Госдумадин депутатри коррупциядихъ галас "женг чугваз" регъять хъун патал "Вынужденная коррупция" лугъудай цийи "закон" арадал вегъенва. Им гъихъин коррупция ятла нин къил акъатда? Чун гъа-вурда акъавайвал, даш-баш къачувай "факъиррик" тахсирар акъаван квайди туш къван!.. Мажбурузва абур крат чирвилер хаждай, "Цийи пешеяр" къачудай махсус курсарни кардик кутун хиве къунва...

Амма гъакынкъат гъихъинди хъун лазим ятла, РФ-дин Президент В.Путинан н

Абдусалам Гъульсейнован - 80 йис

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Ийкъара лезги халкъдин, Дагъустандин, Россиядин дамах, вири дүньяда машгүр философиядин илимрин доктор, академик... Абдусалам Гъульсейнова вичин умурдин 80 - гаттар къаршиламишна.

Лезги чили зурба бажарагъ, алакүнэр авай рухвяярни рушар гзаф гана. Чи халкъдин твэр виниз хаждай къегъалар - алимар, муаллимар, артистар, скульпторар, ашукъар, спортсменар... майдандиз мадни акъатда. Эхъ, бубайрин баркаллу крат неслири давамарда. Икъ хъана ва мадни хъжеда умурдин къанунар я. Чи юбилия Абдусалам Гъульсейнован умурдиз вил веъйла, и кар мадни хъсандиз тестикъ жезва. Ам зурба арифдар, алим - тарихчи, халкъ патал къимет авачир хътин ядигар "Асари Дагъустан" ктаб хъенвай Алкъвадар Гъасан эфендиин сихилдай я. И сихилди Дагъларин улкведиз, вири Россиядин жуъребажуре рекъерай машгүр алимар гзаф ганва. Абурукай хейлинбуру машгүрвиллин къакъан кукушар мұттығарнава:

дин философиядин Институтдин директордин заместитель, МГУ-дин этикадин кафедрадин этикадин сектордин, яшишдин философиядин отделдин, философиядин антропологиядин кафедрадин заведующий, философиядин кафедрадин доцент, Прагадин, Берлиндин, Новгороддин, Латвиядин ва Европадин са жерге маса университетта анриз теклифнавай профессор яз зөгьмет чуугуна. 2006-йисуз Абдусалам Абдулкеримови-чал мадни жавабдар везифа тапшуршина: адакай Россиядин илимрин академиядин философиядин Институтдин директор хъана. И чехи къуллугудал чи

Арифдаррин сихилдай тир алим

субмаринайрин конструктор Генрих Гъасанов, композитор Готфрид Гъасанов, во-стоковед Амри Шихсаидов, дуктурар Семен ва Фатима Алкадарскийя, шаир Ибрагим Гъульсейнов...

Абдусалам Гъульсейнов 1939-йисан 8-мартдиз Къасумхурун (гилан Сулейман-Стальский) райондин Алкъвадарлар дидедиз хъана. Адан буба Абдулкерим Гъульсейнова (1884-1979-й.) сифтегъян классрин муаллим яз ківалахзай. Диде Рабият (адан ери-бине Ичинирин хъроян тир) ківалин-къан къуллугъда акъвазнавай вафалу кайван тир. Хизанда 8 велед авай. Къадар-къисмет ахътиндигъ хъана хъни, абурукай 3 аял гъвчизмаз рагметдиз фена. Дагъларин ценерив гвай Алкъвадарин гъвчели хъре шартлар гзаф мурлабур тиртлани, Гъульсейноврин (Алкадарскийрин) тухумди чирвилер къачунихъ къетлендаказ ялзай. Дерин чирвилер къачунин макъсаддалди А. Гъульсейнова 1946-1956-йисара Избербашда юкъан школада келна. Хъсан къиметар аваз школа акъалтарай жавандай 1956-йисуз М. В. Ломоносован твэрнүнхъ галай МГУ-дин философиядин факультетдин студент хъана. Философиядин рекъял къей дипломдин ківалда ада вичин чехи буба Алкъвадар Гъасан эфендиикай тъазурна. 1961-йисуз университет хъсан къиметралди акъалтарна. 1964-йисуз Абдусалам Гъульсейнова "Эдеб арадал атунин шартлар" темадай философиядин илимрин кандидатвиллин, 1977-йисузни "Эдебин яшайишдин тѣбиат" темадай докторвиллин диссертациягәлкъунралди хвена. Вичин ківалдахда ада эдеб арадал атунин гипотезадиз баян гана. Чи улкведен философияда ада сифте яз 70-йисарин эвел къилерай зебдин къизилдин къайдаяр акъатмишна. И месэладай "Эдебин къизилдин къайда" твэр алаз къилдин ктаб (пуд издание - 1979, 1982, 1988-йисар) чапдай акъатна. Чи ватанэгълидин и зөгьметдиз Россияда ва адай къецепатани вини дөрежада аваз къимет гана. И ктаб болгар, испан, немс, словак чалариз таржума авунва.

Илимдин рекъе акъалтай зурба кукушар мұттығарнавай Абдусалам Абдулкеримович 1990-йисалай философиядин кафедрадин доцент, 1997-йисалай РАН-дин член-корреспондент, 2003-йисалайни и академиядин гъакъыкъи член я. Жуъреба-жуъре йисара ада РАН-

ватандашды 2015-йисалди зөгьмет чуугуна. Институтдин регъбер тир йисар ре-тъябр тушир, алма къеъал лезги хъелай вичин хиве авай везифа вини дөрежада аваз къилиз акъудиз, улкведен интеллектуальный культурода философияди къетлен, важибу чка къунин ихтияр хуъз алакъна. Алай вахтунда А. Гъульсейнов РАН-дин философиядин Институтдин илимдин руководитель я.

Къейдна къанда хъни, чи юбилияди общественный гзаф проектки къиль кутунва. Къилди къачуртла, Абдусалам Абдулкеримович философиядин Международный институтдин (Франция, Париж), РФ-дин Федеральный Собранидин Федерациядин Советдин Председателдин патав гвай илимдинни экспертири Советдин член, Россиядин философиядин обществодин вице-президент, Москвадинни Петербургдин философиядин клубдин ва философиядин праводай Междисциплинарный центрдин сопредседатель, "Философиядин месэләяр", "Философиядин журнал" журналарин редакколлегиядин член, "Философия ва культура", "Знание. Понимание. Умение" журналарин редакционный советдин председатель, "Этнический фикир", "Общественный илмар" (инглис чалалди чаплавай) журналарин жавабдар редактор я. А. Гъульсейнов лезги илимдиз, культурадиз ва образованидиз къумек гудай "Лезги лувар" Фондунин попечительский советдин членни я.

Абдусалам Абдулкеримович 1996-йисуз "Толерантность, писвал тауунин кар вилик тухунник еке пай кутунай" Махатма Гандидин медални галас ЮНЕСКО-дин диплом гана. 2003-йисуз адакай илимдин ва техникидин хилляй РФ-дин Госпремиядин лауреат хъана. 2008-йисалай А. Гъульсейнов Санкт-Петербургдин профсоюзирин гуманитарный университетдин (адан гъаятда баркалладин аллеяда чи ватандашдин скульптурадин бюст зөгигнава) лайиху доктор я. 2014-йисуз Абдусалам Абдулкеримович 80-йисалай РАН-дин член-корреспондент, 2003-йисалайни и академиядин гъакъыкъи член я. Жуъреба-жуъре йисара ада

"Лезги газетдин" редакциядин коллективи Абдусалам Абдулкеримович 80-йисалай РАН-дин член-корреспондент, 2003-йисалайни и академиядин гъакъыкъи член я. Жуъреба-жуъре йисара ада

Икъ жедани, я ватандашар?!

Нариман ИБРАГЫМОВ

Мад сеферда ва риккин дарихвиледи гъиле къелем къуниз мажбур хъана. Редакциядиз мергъяматлувилин "Лезгинцевар" фондунин директор Салигъ Ибрагымхалилов атана. Ада вич гъятнавай четин гъалдикай сесиник перишанвал, наразивал кваз ихтилатна. Зун гъавурда авай, са кар гъиле къуна, гзаф зөгьметар чуугуна, га гила мад къилиз акъатда лугъудай чуавуз вири терсеба патахъ элкъуын, агъурралди агъалийрин вил алай кар къилиз акъудиз тахъун парга гъайф къедай месэла я. Келевайбурун риккел хкин, и важибу месэла Дағъустандин меркездин "Коминтерн" твэр алай майдандал лезги халкъдин машгүр рухвяяр, улкве патал зурба крат авур ва чехи дөрежайриз лайиху хъайи Лезгинцевиз (бубадизни рухвайриз) зөгигдай лугъузтай памятник-комплекс гилани тайнарнавай чқадал хажиз тахъунни галас алакъалуда я.

- И кардигъар са ватанпересдин риккел тараваза, - лугъузва С. Ибрагымхалилова. Амма, гъикъван алахъунар ийизватлани, месэла гъялиз жезвач.

■ Күн къев твазвай къилин четинвал квехъ галас алакъалу я? - хабар къуна за.

- Газет келевайбуру ва чи халкъ дүзгүннекъакъас гъавурда акъун патал зун тимил яргъалай гатлунда, - лагъана Салигъ Рамазановича. - Лезгинцевиз памятник зөгигнүн зидах зечеңай. Махсус фонд тешкилни, машгүр скульптор Гъейбат Гъейбатовахъ галас икърар кутунна, шегъердин администрацияди чка чара авуна. А чуавуз РД-дин президент Мегамедсалам Мегамедова Махачкалада Лезгинцевиз памятник зөгигнүн гъакъындай махсус указ акъудна. Даҳди халкъдивай хейлин тақъатар къватлана. Фондуниз пул чара авур ксарикайни ара-ара "Лезги газетдай" хабар гузай. Г. Гъейбатова памятник-комплексдас къалаха давамарун вичин ученик Шамил Канайъажиеван хиве твадалди вири крат галай-галайвал къиле физавай. Москвада Расул Гъамзатовас памятник зөгигнүн теклиф гайила, а касаниз фена ва хейлин вахтунда гъана амукъна. Лезгинцевиз түккүрзайвай памятник күлхъяна. Я вахтунда "Лезгинцевар" фондунин пул авай "Анжикандин" лицензия вахчуна ам банкоткъана. Банкда амай 1356000 манатни кважына. Пуд йис я чун гъа пул вахчудай рекъер жағуриз. Гъайф хъни, и карда къумек гуда лугъудай ксар хъанатлани, са затини арадал къевваз.

С. Ибрагымхалилова лагъайвал, улкведен кардигъарин зөгигнүн цийи законрин бинедаллас, фондунин установи дегижарна, адаа "Россельхозбанка" счетни ачухна. И къалахарни регъятдиз ийиз алакъача. РД-дин юстициядин министерствода, налогрин инспекцияда фонд регистрация зөгиг, банкда счет ачухиз гзаф вахт къена. Бязи идарайрин къуллугъчайрихъ галас гъатта къалмакъалризни (регистрация, счет ачух тийиз, гъар жуъре багънаяр акъудиз, герексуз истемишунар ийиз) акъатна. Эхирки, гъар гъылкъитлани, вири крат авунва, счетни ачухнава, адап реквизитар "Лезги газетдин" аллатай нумрада чапнава, и нумрадан тиракрозва.

■ Салигъ Рамазанович, гила памятник-комплекс зөгигнүн патал вуч кимиз-ва?

- Пулдин тақъатар. Белки, къумек жедатла лагъана, чна Дағъустан Республикадин Кыл Владимир Васильеван твэрнүнхъ чарни реекъе твадайвал я. Заз инал жуван халкъдин векилрингъар икълини сидкъидай сагърай лугъуз къанзана, абуру "Лезгинцевар" фондуниз 5,3 млн. манат гана. Гила, гъахъ-гъисабар авура, тайин хайжал, памятникдин автор-скульптордиз гъахъ гун ва амай крат авун патал 2270000 манат пул герек хвевза. Зун чипхъ мумкинвал авай чи са бязи ватандашрин, районрин къилерин, хусуси карханайрин сагъибрин патав фена, "въз, гудач" лугъудай садни гъалтнач. Инанмишалазва, абуру "Россельхозбанка" ачухнавай цийи счетдиз чипхъ алакъадай къадар пуларни яда.

Благотворительный фонд "ЛЕЗГИНЦЕВЫ"

ИНН - 0561052452; КПП - 057101001;
ОГРН - 1050500003201.

367010, Россия, Республика Дагестан,
г. Махачкала, ул. Зои Космодемьянской,
дом №52, кв. №72.

РЕКВИЗИТЫ БАНКА ДЛЯ ПЕРЕВОДОВ

Дагестанский РФ АО "Россельхозбанк"

Корсчет: 30101810000000000793

БИК: 048209793

ИНН банка: 7725114488 / КПП: 057243001

Наименование клиента:

БФ "ЛЕЗГИНЦЕВЫ"

Р/счет: 40703-810-6-0400-0000105.

Контактный телефон

директора БФ "ЛЕЗГИНЦЕВЫ":

8-963-410-05-11

Гъаким КЪУРБАН,
филологиян илимрин доктор, профессор

Махачкъала шегъер... Каспий гъульпүн къерхедал алай гегъенш, яргы гүзел багъ... Адан юкъвалаи Дагъустандин халкъдин шаир Стап Сулейманан зурба тимтал-гүмбет, чин къибледих элкъуэрна, такабурлудаказ хкажхъана. И багъдал ва инлай Тарки дагъдихъ фен-вай күчедал шаир кечмиш хъайи 1937-йисуз шегъердин советди С.Сулейманан тівар эцигна.

Стап Сулейманан багъ фадлай шаирдин сурал мугъманар къvez-хъфизав, шегъергълиири ял язвай, аялти төбиятдикай лезет худзазай, эвлениши жезвай жегъири шикилар язвай, мукъвал-мукъвал зурнедалдамдин ван ацалтзавай, шад межлисар тешкилзавай мескендиз элкъвене.

Зун 1964-йисалай, жува квалих-заяв Педагогикадин институт мукъвал алаз хүн себеб яз, Сулейманан багъдиз гър юкъуз, иллаки пакамахъ, акъатзая. Пуд-къуд метрдин къакъанвал авай, маҳъ рангунин чахмадин элкъвея памятникдиз, чан алай инсандин хиз (адан қланник шаирдин сур ква эхир), килигна, "Пакаман хий-ирап, Сулейман буба!" салам гана, жуван рехъди физва.

Стап Сулейманан - 150 йис

Ваз гъуматди еке гъурметар авун, къейила, гүзел чка гун, вижевай гүмбет эцигун вирида хуш туш къван. Дуңъядя пехил, түкъуыл риклерни, чулав ниятарни, къуватарни, къанлу гъерекатарни ава къван. Ихътин са чулав рикл авайда 1980-йисуз Ви гүмбет къуша тфенграй яна: тимталдин чапла къвалал алай чулав лекеяр гүлләри авур "хирер" я.

Дуңъядя халкъдин хаинар гъамиша хъана, гилани ава, анжак 1990-йисарилай абурун къадар гзаф хъанва. Халкъдин душманри, тух тежедай нахайри, угърири къил хкажнава, чин чулав къастар къилиз акъудзаза. Нетижада ССРХ хътиң зурба гъумат чукурна, социализм тергна...

Эхиримжи иисара чулав къуватри халкъдиз чеҳи зарапар гузва. Месела, Къулан Стаплал са къурву вахтунда халкъдиз лап герек авай, къиметлу 3 чеҳи дарамат - халичайрин фабрика, юкъван мектеб ва культурадин къвал, къасухдай цай яна, кана, михъиз тергна.

Са бегъемсузда, Сулейман буба, Ви музейдизни цай яна... Имам Ярлиев хътиң жумарт рухвайри са къурву вахтунда чин такъатралди Ағъя Стаплал музей патал цийи дарамат эцигна, исята авайдалайи гүзелдаказ чагурнавай музейд-тавхана-ди гъар юкъуз инсанар квабулзава.

Ви чалаприз са бязи "критики" тель-нейяр язая: Советрин властдин тариф-заявай эсерар, къаних чиновникар, дев-

Шаирдихъ галаз сұғбет

2019-йисан январдин рагъ авай са пакамахъ (Цинин къүд Махачкъалада жив тақъвана акъатзая) зун нубатдин сеферда Сулейманан багъдиз атана. Са легъзеда акъваз хъана, шаирдиз салам гана... Зун вичин къакъандай кылел хъицикъдин бармак алай, къунерихъ күрт галай, спелар, курур чуру квай, къунерал даттана лифер ацузы-заявай къужа дикъетдивди килигизава. Зун адахъ галаз, жув адаш галаз фадлай чизвай инсан хиз, хиялдай рахаз (зи рикле) фадлай адаш лугъудай гафар кватл хъанвай) эгечна:

- Гъурметлу Сулейман буба, Вун чи, лезгийрин, Да-гъустандин халкъарин рикл алай шаир, чи миллетрин дамах я. Чаз малум я: Советрин гъуматди Ваз, Ви гевъе-рар хътиң эсериз лайхилу къимет гана. 1934-йисуз Максим Горькийди Ваз "XX асирдин Гомер" лагъайдалай гүгъуныз Вун вири Советрин улькведиз машгъур хъана. Ви эсерар гзаф газетизни журналпиз акъатнай... Абур улькведен гзаф чалариз элкъуэрнай... Ви эсерар мектебра ва институра къелазай, абуруй илимдин макъалая, ктабар ва диссертацияр къизвай. Ағъя Стаплал Ви тівар алай Квад-музейни ачуна.

За архивдин документтрай келна: Вуна, жуван кефияр чур хъайла, рухвайриз эверна, Ваз аян тирвал, лагъана, бес "зун къешила, зи мейитдин патахъай регъберриз маса фикир хъун мумкин я, абуруз манийвал гүмур". 21-ноябрдиз Вун кечмиш хъайла, Да-гъустандин гъуматдин къардашлди Ви мейит Махачкъаладис хана, Верховный Советдин залда эцигна, жемятдиз рикл алай заридиз эхиримки сеферда кихлигдай мумкинвал гана. Кучукун патал хъяналай чкадал шегъердин базар алай, ам комсомолри са йифен къене маса чкадал, урус килисадин патав, хутхана. Гъульпүн къерхеда цийи багъ кутуна: къелемар акъурна, инсанар къекъуын патал рекъер тулькъуна, анрал дезгэяри эцигна... 23-ноябрдиз, Сулейман буба, Вун жемятди, къунерал къуна, оркестрди язвай ясдин гъава япара аваз, гъана, цийиз кутунвай багъда фаракъатна. Сурал ракъуай тулькъуэрнавай, чинал иесидин тівар ва ктабдин шикил алай гүмбет эцигна.

Ви сурал гъар зулуз "ЭМ-ка" машинда аваз хайи хизанар къедай. Айна бадеди, "ибур зи разгъметту къужадин рикл алай няметтар тир" лугъуз, кватл хъанвайбуруз натлупай, гъальвай, цикене, хъутиль лавашар пайдай, "вичиз разгъмет хъуй, чи рухвайрилай садакъа хъуй" лугъудай.

Заз, Сулейман буба, Ви бъуръунждин сүрет сифте 1956-йисан августандин вицца акунай. А чавуз за, Ви багъда ацукуна, рикле Ви тівар алай муаллимрн институтдиз гъахъдай мурад аваз, экзамена гъазурзавай. А чавуз Ви қланник яру керпичин къуд пиплен тимтал квай. Чиле цукъвер цан-вай ва къуд пиплен къуд кул къелем акъурнавай... Са юкъуз инал жуыреба-жуыре итимар кватл хъана. Абурун къиле рехи мекер алай пагъливан хътиң художник-скулптор, Ви хванахва Хасбулат Аскар-Сарыджа авай. Са арадилай пар чугвадай машинар атана, абурай чахмадин еке къаябар авудна. Устларри бензиндин мотор кутуна, япар денгдей ванер ацалтна, къванерикай элкъвея қалцым чар-хар авуна: керпичин бине чукъурна, шаирдин қалуба чахмадин къакъан бинедал тимталдан эхцигна... Вун гүзел тахтунал алаз ци 63 йис тамам жезва.

летлугъ, руғы чуруубур русвагъзаявай эсерар программайрикай ва хрестоматийрикай худун теклифзава. Ви "тапан коммунистарни", лап турус коммунистарни диндих элкъвене, бязибур фекъиярни хъана.

А.Ағъаев, Г.Гашаров, Р.Келбеханов, Ф.Нагъиев... хътиң алими, зарийри ви эсеррин къиметлувал, метлеб-лувал, гүзелвал субутарна, къалл фикиррин вилик пад къуна.

Ви багъдал алай тівар алуудиз, маса тіварар гуз алахънавай чуру инсанарни пайда хъана: республикадин газета "Сулейманан багъдиз" "Родоприн багъ" лугъуз эгечнай. Лезги зарияр и вагъшилини акси къарағына: абуру гзаф мярекатрал авур чин раҳунра ва газетриз акъудай макъалайра "авамрин" риклел шегъердин багъдал алай тіварцін тарих хана.

Зарийри шегъердин советдивай Ви сурхъ жуғын акалун (суроз күр тагудайвал), тимталдан "Ина шаир кучнава" гафар къын са шумудра тілабнай. Чиновники хивени къунай, къарарни акъуднай, анжак къилиз акъуднай... Пул "бес хъана"...

Анжак... Ашукъ Алихан къиле авай ватанперес же-гъильри Ви сурхъ чин тақъатралди ракъун гүзел чахчах акална: гила аниз садани күр гузмач, цукъверни фарашиб-даказ экъечизава.

Пакизат Рагъимханова къиле авай ватанперес рухвайрини рушарин дестеди ви багъдин сивел чин тақъатралди "Стап Сулейманан багъ" къиенвай ракъун дестек акъурна: чуру гафарин, тіварарин, ниятрин рехъ михъиз агална.

Алик Абдулгъамидов къиле авай ватанперес журналисти Да-гъустандин гъуматдин университеттада Ви тівар эхцигун истемишава. (1957-йисуз Ви тівар алай институтдикай университет хъайла, адад В.И.Ленинан тівар эцигнай; 1990-йисуз Ленин тахтунаи аватайла, адад тівар университетдилай ахлуднай, гилани университет тівар ала-чи, етим хиз, ама)...

...Чи газетрини журналари ("Лезги газет", "Самур", "Кард", "Дагъустандин дишегъли", "Алам", "Күрредин ярар" ва мсб.) Ви газаф фикир гузва: гъар ийисуз Ви эсерар, Вакай макъалаяр, риклел хунар акъудзаза.

Вакай, Ви эсеррикай, абурун чалакай са шумуд макъала зами къхъена, абуру Махачкъала, Грозный ва Тифлис шегъера жуыреба-жуыре кватлариз акъатнава. Ви музейдизни са шумудра фена: 1960-йисуз - студент-практиканти тирла, 1962-йисуз - жува тарс гузвай Цмуррин мектебдин аялар галаз... Гъа ийисара Ви чеҳи хва Мирзею-сүфни чир хъана: ам музейдин директор тир.

Ви гүмбетдин вилик гъар ийисан 18-майдиз Вун хайи югъ, гъурметту шаир, шириатдин сувар хиз, къейдазава: инал газаф зарияр, алимар, къуллугъчияр, студенттар... кватл жезва; абуру Ви сурал цукъвер эцигизава, шикилар язава, важиблу месэләр веревирдзаза, шириар къелазава... Ви дуст Цладаса Гъамзатан хва Расул Гъамзатова кутур къенин адет давам жезва.

Вун, Сулейман буба, гъамиша чи рикле, къиле, вилем ава. Вун, виликдай хиз, чи руғъудин дестек, несилиз чешне, милли дамах я. Шаирдин жавабдин паталай ли-фери милаймдаказ къур-къурна, "Эхъ, эхъ" лагъана...

Юбилейдиз савкъат

Гынава гъахъ?..

Мерд АЛИ

Дагъустандин государствоңин ктабринг чапханади ийикъара, чеҳи арифдар Стап Сулейманан юбилейдиз баҳшна, къелзайбуруз урус чалал лап вижевай савкъат багъышнава: "Ваҳтунин гъахъ гынаватла?" ктаб. Ам түкъурайди, сифте гаф къьеиди ва хейлин шириар урус чалал таржума авурдин Да-гъустандин халкъдин шаир Арбен Къардаш я.

Къейдна кланда: Сулейманан шириар, абурун къенепатан руғъ, түкъуър хъунин устадвал, чалан къетенвилер, фасъатвал, художественный тақъатралди девлет-лувал хвена, сифте яз къелзайбурув ага-кардайни чи жешил несилин чеҳи векил, хай ва урус чалалин къатардай таржумачи Арбен Къардаш я. "Чаз таниш тушир Сулейман" ктаб и жильтайда тарихинди я.

Гиланди XX асирдин Гомер къелзайбуруз мукъва авунин карда къаучунай нубатдин кам я. Вичин тіварцій аквазайвал, ктабда асул гысабдай шаирдин философиядин, яни дуңъядин крарай къил акъудиз алахъунин фикирар, веревирдер, суаларни жавабар квай эсерар гъатнава. Дуңъя лагъайта, Сулейманаз неинки вичин вилердил ақвадай, гъакъл хамуналди, ивидалди гъиссдай мумкинвал хъана.

Күльгъе ва цийи, ачуҳ ва дар, михъ ва фашал, дустарин ва душманрин, вафалубурун ва вафасуздын, игитрин ва хайнрин, мердбурун ва намердрин ва икмадин рафттарвилер, бягъсер, акъунар акуна. Гъавиляй адад гъар са эсер акъулдинни камалдин, насыгъатдинни инанмишвилерин, жуыреба-жуыре уламрай, дарвилерай, курвилерай экъеңдай къуватар гудай гъиссерив ачанва. Урус чалал таржумайрана и гыссер хуъз алакъунава. Ктабда чаз малум тир таржумачирин - С.Липкинан, Н.Ушакован, Я.Смелякован, А.Суркован ва масабурун алахъунрих галаз санал хейлин цийи авторрин таржумайри ге-гъенш чак къунва. Абурун жереда ктаб түкъурайди тир А.Къардашлай гъеири, Е.Чеканован, В.Бояринов, М.Альмедовдин - Колюбакинадин, Р.Кельбеханов лап хъсан таржумаяр ава. И карди субуззайвал, шаир Стап Сулейман, са бязи «цийи критики» лугъузайвал, вичин тахтунаи авудиз хъанвач. Ам генани мягъкемдиз вичин аршда ава, цийи-цийи несиляр вичин илгъамдин нураалди руғъламишзала.

Эгер сифтегъан ктабра шаирдин тарифринни баҳшбендерин ширир гзаф чка къазвайта, гилан ктабда гъакъиқы гражданвилин, эбеди яз инсанрин вилик акъваззай умъурдинни ажаддин, накъянин къенин ва пакадин алахъайрин эсерри ге-гъенш чак къунва. А.Къардаш таржума авунвай "Фагъума", "Гүльгульдиз", "Дуңъядиз", "Амач хы", Р.Кельбеханов - "Тапан коммунист", "Ми-хеннетдихъ ара...", В.Бояринов "Бязи ахмакъ" ва маса эсерар, гъа къе кхъейбуру хиз, ванзазайбуру я. Им еке шадвал, гъахътни еке савкъатни хъана.

Заз ктаб түкъурайди адал зегъмет чуғур вирибуруз афтерин лугъуз къланзала.

Гъайиф чуғвадай кар ам я хы, ктабдин тираж анжак 300 экземпляр я. Ахътин чеҳи тіварціз икъван тімил?!

Девирдай, дугъриданни, Сулеймана вичин лагъайвал, къил акъатзамач.

Я гъахъ, гъисаб, мизан, терез
Течиз, гъейрибурул хъуърез,
Иеси къей къурmlu вечер
Вич ацуқъдай къур тийижиз...

Дуңъя хъана алаш-булаш,
Сулейманан гъалар яваш,
Юхсулвии ийиз саваш,
Я гъуърмет, хатур тийижиз...

Икмадин лазим я. Яд хъайи виризи яд хъведа лугъуда. Гъахъни гъуърмет, лайхилуда вичин къимет хъвейдайди чун инал раханвай ктабдини субтазава.

Чуру гъалари къил ганва

Пакизат ФАТУЛЛАЕВА,
шашар, публицист

Гар сеферда сад-садан гүзгүйнан-лаз къевзэвч чи мили руьгъдин дестекрин, Етим Эминанни Стлан Сулейманан, юбилийн мярекатри чи сагъ-саламат-вилин, эркинвилин, садвилин, уяхвилин гъакындай шагыдвалаза. Алай йисуз чи вилик Стлан Сулейманан юбилей ква. Фейи йисан эхирра Етим Эминан юбилей гөгөнчдиз къейдна. Вучиз ятгани, тъя и мярекатриз гъазур жэзвай арайра за чи меденият хейлин тъвараракай магърум хъянвайди, чун абурухъ мутьгъеж тирди гъиссава. Лезги классикрин ирскъватуниз, ахтармишуниз, чаланни литературадин гзаф месслайриз чини вири ульмур вакъуватар серф авур хейлин ксар чавай къакътнава: Мегамед-Гъалиб Садыкын, Альб Альбас, Букар Талибов, Ражидин Гъайдаров, Ибрахим Гъусейнов, Альбадулла Гъулмегъамедов... Ихтигин алнимрин, машшур классикрин зэгъиметар ва бажаргы себеб яз, чахъ къе бес къадар жуьреба-жуьре гафарганар, чалан илимда жанлуирс, йисарилай-йисаралди тъарфуна пътиз, вилики физ хъайи гъакаяти шириат, таржумайрин са къадар тежриба ава.

И еке хазинадин сагъиб хъянвай чи халъкъе, "базардин экономикадин" дэвирда, күррепди ва "къаб алаз" лагъайт, шей тъасилиз реярьт, мутьштери жаьбуриз чентин хъянвай дэвирда неинки яшайишдин, гъакл руьгъдин месслайрани чентин къацлара гъатзана. Къвалийни, чиливайни, милли медениятдивайни, чалавайни къве-къве къакътавай лезги жехьиль неслиддин фикир бубайри арадиз гъайи руьгъдин хазинадад жэлб авун, абур къанарун, дамах ийиз, менфяят къацуз чиран, зи фикирдалди, къе чи вилик атана акъвазнавай чентин месслайрикай сад я. Гъелбетда, жува-жув се-кинариз, икни лугъуз жеда: и хума тек са чи жехьиль неслидих галукунавач, идахъ жуьре-ба-жуьре, чалай аслу тушир себебар ава.

Амма заал чалай аслу тир, чи тлем акъайдай, буржи яз чи хиве авай крарикай рапахъ къанава. Идалайни гъейри, жуваз дузызбур яз аквазвай сад-къве меслятдал къелдайбурун фикирни желбзана.

И мукъвара лезги чалан месслайрикай газетда еке мастьала чал авур илимрин доктор Гъаниева Фаида Абубакаровнади лагъай фикирар эзбер авун яз вай, абуруз къуват гун яз.

За тъварар къур чи чехи алими зэгъмет чуягур Советрин дэвир неинки санлай жемийтдин, гъатта медениятдин, эдебиятдин майданрани къеви истемишунар ийдайди тир. Белки, им а чаварин идеологиядин "шандакъни" тир жеди, амма, мульку патахъай, газет-журналдиз мастьала, шириар, гъакая акуудун, чапханада ктаб басма авун, илимдин къвалахъ гъына къуна, ам мярекатдиз акъудун - ибур айласара зарифатдин крап тушири. Жуван зэгъметрин нетижка газа редакциядиз, издательстводиз ва я кафедрадиз фрейтила, вун ана са шумуд "Цайни вайцай" акъуддай: редакторри, рецензентри, оппонентри, редакторрин коллегири... Неинки вунна арадиз акъуднавай заттунин мана-метлебдин, гъаклни, гъа идахъ галаз сад хъиз, ам къенвай чалан дузыгъунвиллин жигъетдайни вун имтигъянра твадай!

Белки, и къевивал бязи чавара авторар къадарсуз инжилу авунни тир жеди, амма гъа са чавуз им автордии, редактордии, рецензентдии - вирида милли медениятдин, дидед чалан ва къелдайбурун вилик чинин жавабдарвал гъиссун, гъар сада вичин хиве авай ве-зифа ва буржи аннамишун, лезги чалан, чалан илимдин, литература веревирд ийдайд илимдин дережаяр вине хъун, чалан къанун-къайдадиз гъуьрмет авун, ам кваз къун тир.

"Зун зи хан я, жуваз гъикл дузыз аквазвайтла, гъакл къында, гъина къандатлани, вуч къандатлани завай чал ийиз жезва!" - чак-чакда хусси чапханаяр авай къенин дэвирда къындаидаз вичин гаф лугъудай мумкинвал хъанва, гъар сад вичин редакторни, рецензентни, оппонентни я: иймир-жемир, икн туш, икн я лугъудай кас амач. Амма за сад-садан гүзгүйнанлаз ульмурдай фейи чи алнимрин тъварар гъавайда къунчир: заз чиз, абуру, чеб амайтла, халъдин, лезги медениятдин вилик жавабдарвал вуч ятла, гъам риклелай алудиз тадачир!

(Къатама)

Герек яни чаз алай вахтунда чал ишлемишна, литература веревирд ийдайд илимда а къеви къануна? Зи фикирдалди, гъа къенин юкъуз а къевивилер чаз, лезгириз, иллаки чарасуз герек я. Вучиз? Вири халъкдин, "лезгириз" тъвар алай халъкдин, гъилик квай (мечел алай яв!), вири халъкдик **къыз-чурзавай** чал санлай вири халък гъавурда акъадайди хъун патал! Эгер чун чи халъкдин садвилихъ галай-бүр ятла, чахъ вири халъкдиз талуу, виридан гъилик квай **къынрин са чал** хъун лазим я! Месела, за ваз, дуст яз, - чар, за ваз, духтур яз, дарманрин сиягын абур ишлемишдай тегъер, за ваз, силисад аватайтла, ви хайи чалалди галай-галайвал суддин къаар къыда, за, адвокат яз, ви кар дувандикай хкудиз алахъна, документар гъазурда, за ваз жуван идарадай ви арзадиз жаваб къыда, за, муаллим яз, ви хуре аялриз тарс гуда, за, мухбир яз, халъкдин тал алай са мессладикий мастьала, писатель яз, роман, поэма къыда - анжак тек - са чалалди: вунни, "лезги" тъвар алай тъар садни дуым-дуз гъавурда акъадай, лезгириз тъар са хуре-убада, шеъверда виридан чидай са чалалди.

Ихтигин, вири халък патал умуими тир чалаз дунында **"нормированный литературный язык"** лугъуда. Вун ви хуре, ви районда, ви магъледа, ви хизанда ваз адет хъянвай жуьреда рахух, амма вун вун патал ваз, масада къелун патал ийизвай къынрин чал - "литературный чал" - лезгириз виридан чидайди, къелайла, вири гъавурда акъадайди хъун лазим я! Ам "рахунрин чаллалай" гъа идалди тафаватлуни жеда. Ра-хунрин чал гъар магъалда, гъатта гъар хуре сад хъунни айб авач - абуру чалан нутгъатар лугъуда. Икъван гагъда вири йисара гъакл язни тир: Забит Ризвановнан Ибрахим Гъусейнован эсерринни мастьалайрин, Байрам Салимованнан Алирза Сайдован шириатдин чала са чаравални авачир. Амма къе чун, къве патал къве гъукуматдиз пайнавай лезгириз, сад-садан гъавурда акъан тийдай гъалари къил ганвай хътинди я!

Къайда-къанунарнин (нормайрин) сергятра хъун лазим тир чаллалай, вичиз чи виликдай гагъ "литературный чал", гагъ "литературадин чал" лугъуз хъайи (урус **"-ный"** эхир гадариз кълан) чаллакай рахадайла, литература веревирд ийдайд илимда за къенлай къулухъ **"литературный чал"** манада **"КХЫНРИН ЧАЛ"** ибара ишлемишун теклифдай. Вучиз лагъайтла, чалан ва литературадин месслайрикай гаф кватай чкадал "литературный чал" ва "литературадин чал" ибара яр, чин манаяр чара-чарабур ятгани, какадарун жезвай: гъинал "литературный чаллакай", гъинал "литературадин чаллакай" ихтилат физватла, гъавурда пътнан чентин жезвай.

Зи акъулдай, **"Кхынрин чал"** - им анжак къхынриди я, адакай менфяят къачузвай вирибуруз, вири халъкдиз талуу къанун-къайдада (норма) хузвай чал я. **"Литературадин чал"** - им автордии **теснифай эсеррин (художественный литературадин) чал**.

(Гаф кватай чкадал лугъун, и **"художественный литература"** ибара яр, чин манаяр чара-чарабур ятгани, какадарун жезвай: гъинал "литературный чаллакай", гъинал "литературадин чаллакай" ихтилат физватла, гъавурда пътнан чентин жезвай).

Теснифай эсеррин чала, автордин устадвилин дережадиз, эсердин жанридиз, ма-на-метлебдиз килигна, чалан **вири** жуьрэйрин, нутгъатрин, стилрин рангар-тавар хъун мумкин я (месела, гъакаятда игитрин чал, шириатда "ранг янавай гафар", гекъигунар, автордии вичин-вичиз түкүүрнавай чалар, гафар ва икн мад). Инал заз лугъун мумкин я: бес **a теснифай литературуни** ("художественный литература") - амни **"кхызивайди"** тушни къван? Я, амма и къве метлеб за чара авачиз сад-садавай къакъудзавайди я. Къуз лагъайтла, урс чалан **"-ый"** ва **"-ий"** эхирри чи СМИ-йра гъаклани зэгъле тухудай къван еке чака къава! Мумкинвал авай чкадал къаванин чна чалан иервални мана къакъудзавай а дузышув арадай акъудин.

Келдайбурун чаараий Са фикирдал къвен!

Мевлидин ИСМАИЛОВ,
педагогикадин ветеран

гъатун мумкин я. Инал гъанвай гафарни чи чалан синонимар я. Чалан алем дэвлетлу ийизвайбур.

Пуд лагъайди, лезги чалай маса чалай атанвай гафар акъудин лугъузайбуруз чир хъун лазим я: дунында маса чалай атанвай гафар къабул тавунвай са чални алайди туш. Чи чални гъакл я. Чалари чи чеб "иливарзава", рапах, къыз регъят жедайвал ийизва.

Месела, 2018-йисан 18-октябрдиз "Лезги газетда" М.Куьревидин "Ирандай тир дидединни яран дидедин арада", 2018-йисан 24-январдиз муаллим А.Ашурагъаеван "Папан дидедий мад сеферда" мастьала ярчапнай. Газетрани журналра гагъ "ярандиде", гагъ "ирандиде" гафар гъалтзава. Къве жуьрда къяна гъалтзавай гафар мад ава. Гъелбетда, ам газетрани журналра къвалах-здавай къуллугъчийрин тахсир туш. И барадай заз жуван веревирдерни ийиз къанзава.

Сад лагъайди, чалан месслайрив, иллаки къхынрив, мукъяявилелди эгечина къланда. А карни чи гъилера фадлай гъатнавай орфографиядин ва маса словарикай менфяят къачурла, абурул амал авурла, арадал къведа. Дуѓери я, словарар къйт хъанва, абуру ахкъудун лазим я. Гъелбетда, - авай гъалтзава.

Къвед лагъайди, газетда датлана гъа са гафарал (месела, **ярандиде**, **яранбуба**, **ирандиде**, **иранбуба**, **дидед чал** ва **я дидедин чал** ва мсб.) чун элкъвез хъайтила, чалан илим ва чал вични бажагъат виликди фида. Орфографиядин словарь къанун хъун лазим я чи къхынриз. Государстводин дережада къабулнавай къанун.

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

Къвед лагъайди, газетда датлана гъа са гафарал (месела, **ярандиде**, **яранбуба**, **ирандиде**, **иранбуба**, **дидед чал** ва мсб.) чун элкъвез хъайтила, чалан илим ва чал вични бажагъат виликди фида. Орфографиядин словарь къанун хъун лазим я чи къхынриз. Государстводин дережада къабулнавай къанун.

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

Эгер чи илимдин рекъе лагъайтла, газетда датлана гъа са гафарал (месела, **ярандиде**, **яранбуба**, **ирандиде**, **иранбуба**, **дидед чал** ва **я дидедин чал** ва мсб.) чун элкъвез хъайтила, чалан илим ва чал вични бажагъат виликди фида. Орфографиядин словарь къанун хъун лазим я чи къхынриз. Государстводин дережада къабулнавай къанун.

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

Амма рахунра чи вири нутгъатрин гафар яшамиш жезва. Инлай къулухъни абуру чин ульмур давамарда. Къургъа "ирандиде", Ахъцея "къайнене" Миргъа "ярандиде" ва икн мадни лугъуда. Им тажкух жедай кар туш, чаларин тъбиат я. Литературадин норма лагъайтла, вирибуруз сад жеда. Пара вахтара синонимар - гъа сад хътин манадин гафар яз, нутгъатдинбур активный чала

А

Абумислим ИСМАИЛОВ,
“Самурдин сес” газетдин
кыилин редактор

РАЙОНРИХЪ ва хуярхъ галас датдана алаң къа авай шегъерэглийн чизва хьи, хурунун чада яшамиш хун ва хизандиз дарвал тагана кыл хун алай девирда рөгтүүлүк кыркай туш. Майиштар чекана, кар-кеспидикай хкатна, газафбур, иллаки жегъилар, яргъал ва мукъвал шегъериз катнава. Накъан же-гылар къе яшариз акъатзатвачы, элкъвена хуввезвайбур саки авач. Чилер фадлай хуярерин агъалийн хусусиятдиз элкъвездвачы, анра квалахиз, дарвал тақваз яшамиш жезвай хизандин къадарни са акъван газаф туш. Бес гыкъи хуяр? Хуярерин жемятирин яшайишдинни экономикадин умумурда хъсан патхъ аквадай хътин дегишишил мус ва гыкъи арадиз атурай? Муниципалитеттин квалах и суалриз жавабар жагъидайвал тешкилнавани? Эгер аватла, нетижаяр гынава?

Пакадин югъ яратмиши...

И жигъетдай Мегъарамдхурун райондикай раҳун кутугнава, гыкъи хьи, и муниципалитетдин экономикада ва адахъ галас сад хъиз хуярерин яшайишдани жезвай дегишишил, агалкъунар вилиз аквадайбур, пакадин ийкъак умудар кутаз тадайбур я.

Ихтиин нетижаяр хунихъ газаф терефар ава.

Важибу ва кар къет! ийидай-бурукай сад “Мегъарамдхурун район” МР-дин кылы Фарид Загындинович АГЫМЕДОВ хъгинрик же-гылвилин къуваттыв, къени нияттыв ва район вилик тухунин къастарив ацанавай кас хуунухъ я. 2010-йисуз райондин кылы акъвазай ийкъалай башламишна, цийи багълар ва ципицлухар кутунив эгечун ада вичин квалахдин кылган макъсад яз гысабна. Райондин администрациядин чалишишилвер акваз, хурунун майишатдин чилер чин хусусиятдиз элкъвездвача акур леж-бер инсанрикни инанишишал ахката, абуру хизандин гъал-агъвал къениндайлай пака хъсанарун чеб икъван чавалди рикъ гвачиз эгечай чилелай аслу тирди аннамишна.

Гыкъи хайивилий, майиштар чекли эгечайдалай инихъ багълар ва ципицлухар къадирсувиленди терг хунал гъайи Мегъарамдхурун районда къе бегъер гузай багъларинни ципицлухарин майданри саки 5 агъзур гектар къазва. 1100 гектардилай артух чилера жегъил багълар ва ципицлухар бегъердал къвездвача.

2018-йисуз районда 44 агъзурни 180 тонн емишар (ида вири республикада гыасилазавай къадардин саки къудай са пай тешкилзава), 13 агъзурни 611 тонн ципицлар, 86 агъзурни 310 тонн майвай, 2000 тонн дилай виниз техилар гыасилна. Райондин бюджетдиз 177 миллион

манат пулдин тақъатар атана. Экономикадиз серф авур къенепатан ва къецепатан жуъреба-жыре инвестицийн къадар 2 миллиардни 780 миллион манатдиг агақына.

Инвестицияр кардик кутунин жигъетдай Мегъарамдхурун район неинки Кылбепатан Дагъустаңда, гыкъи республикадин районприн арадани къенкъивечи жергейра ава. Эхиримжи вад ыйисуз района газаф къадар чехи инвестпроектар кылиз акъуднава. Абуру чин продукциядилай райондин экономика цийи дережайриз хажказва.

Уржуба хуяр 2016-йисуз кардик кутур къушарин як гыасилдай комплексдиз 1 миллиардни 400 миллион манатдилай артух инвестицияр желбна. Карханада 170 касдиз квалахдай чакар хъана. Йисан къене и “Гюней” твар алай агропромышленный комплексди 5 агъзур тоннелдилай виниз як гыасилзава.

Хъартас-Къазмайрин хуяр “Яки-Ақва” ва “Прогресс” ООО-ри теплицааяр эцигуниз 122 миллион манат серфна. Ина саки 85 касдиз квалах хъана. Йисан къене 3000

кеферпатаан мад са региондихъ газаф дүстүлин алакъаяр кутунна. Фарид Агъмедова ва Карелиядин Суюярский райондин кыл Олег Болгова маҳсус икъардал къулар чыгуна. Икъи яргъал региондихъ газаф санал квалахуны райондин майшатра гыасилзавай емишарни салмайвай, ципицлар неинки Москва ва Санкт-Петербург шегъериз, гыкъи газаф маса чакаризни агақъардай мумкинвилер гөльеншарда.

И кардиз күмекдай мад са рөхъ ам я хъи, 2018-йисуз района яр-емиш яргъалди хуярнин, рекье тунис гыазурунин, санлай маса гүнин ва чакарал агақъарунин къуллугъар тамамардай маҳсус майдан (оптово-распределительный центр) эцигунив эгечина.

Райондин чилерал кыл кутунвай мад са, республикада вичив гекъигдай масад авачар хътин, зурба инвестицияр ава. Ихтилат Чепелрин хуярну дугуна кутас эгечина вай алай аямдин суперинтенсивный багъдикай физва. Ада гъеллиг 140 гектардин майданар къада, гележегда 300 гектардив агақъарда. Мегъарамдхурун райондин администрацияди “Сад” КФХ-дихъ газаф санал кардик кутазвай и проектдиз 250 миллион манатдин тақъатар серфзиз агақъанава.

Райондин кыл Фарид Агъмедова къеддизавайвал, проектдик кваз емишар худай гъамбарханаярни, рекье тунис гыазурдай цехарни эцигда. Нетижада Чепелрин, Гилийрин, Къойсунрин, Хурреприн, Мульверганрин са шумуд виш кас агъалийриз квалах жеда. Районди кватаизвай налогрин къадарни артухарда.

Мегъарамдхурун райондин экономикадихъ неинки къенепатан, гыкъи къецепатан улквейрин инвесторин фикер желбдай хътин сергъятар ва гөрекатар хъанва. И карда Фарид Агъмедован вичин чалишишилвериҳини чехи метлеб ава. Авачиртла, райондин майишатра акъалттай хъсан еридин емишар ва майвайяр битмишарзайвайдакай Кувейтдани кваз чир жедачир.

Гыасилзавай емиш-майвадин къадар ийсалай-суз хейлин артухардай ихтиин майишатар районда мадни ава. Хцидаказ акъвазнавай месэла абуру гыасилзавай бегъерар вахтуналди худай ва маса гүдай мумкинвилер жезва.

И жигъетдай Уржбадал кардик квай “Гранит” СПК-дин мумкинвилерни зурбабур я. 2013-йисалай гатунна, алай аямдин къенкъивечи технологияр ишлемишна, кутунвай багъларини ципицлухри бегъерар гуз эгечина.

Гыасилзавай емиш-майвадин къадар ийсалай-суз хейлин артухардай ихтиин майишатар районда мадни ава. Хцидаказ акъвазнавай месэла абуру гыасилзавай бегъерар вахтуналди худай ва маса гүдай мумкинвилер жезва.

Инанмишвиледи лугъуз жеда хъи, сад къве ийсалди района и месэлени тамамдаказ гъализ жеда. Кыл фадлай кутунва. Месела, гъеле 2016-йисан августдин ваца Мегъарамдхурун райондин кыл Фарид Агъмедовани Ленинградский областын Тосненский райондин кыл Виктор Захарова районприн арада дүстүлин ва стхавилин ала-къаяр тайинарунин якъындан икъардал къулар чыгуна. Шаз сифте яз саналди тир проект кардик кутуна, “Гранит” СПК-дин 25 гектардин чилера фад агақъай сортарин картуфар цана. Нетижада Ленинградский областын Москва шегъердиз 300 тоннелдилай виниз картуфар рекье тунис. 2018-йисан 22-сентябрдиз, райондин 75 йис тамам хъунин шадвилин мярекатар тухузвай чавуз, Мегъарамдхурун районди-

пatal налогар кватаиз алакъунахъ кар къетдай метлеб ава. Эгер эхиримжи 7-8 йис къащуртла, и жигъетдай Мегъарамдхурун районда хъайи хътин дегишишил республи-

деральный шегъре, газ ва нафт инаи-аиниз тухузвай турбаяр физва ва икъи мад. Район федеральный, республикадин ва чадин метлеб авай рекъерин чилиник ква. Гыайф

кадин сад-къве райондихъ хъана, мад хъанва. 2018-йисузуну муниципальный райондин сад тир бюджетдиз атай къазанжийрин къадар 177 миллионни 512 агъзур манатдиз барабар я. Ида тайинарай къадардин саки 129 % тешкилзава.

Эхиримжи къве ыйисуз района, налогар кватаизнин хыз, налогрикай кыл къакъудунин месэлайриз талукъ язни къети серенжемар къабулна. Тешкилай маҳсус комиссиядин квалахдин нетижада агъзур касдилай виниз карчирхъ газаф икъарар кутунна, 200-дав агақъана алверчивилин ва маса къуллугъар килиз акъудзавай каси налогар гуз эгечина.

Са шакни алач хъи, экономикадин жигъетдай жезвай агақъунри райондин агъалийрин яшайишдин дережа хаждай шартлар яратмиш-

хъи, газаф рекъер алай аямдин истемишунрив къадай гъалда ава. Муниципалитетдин төм акакъ, республикадин ва федеральный бюджетдай тақъатар агақъ тийиз, и татугайвалии халкъдин патай гъахълу наразивилер арадал гъун давам жезва. Ихтилат физвай рекъер федеральный ва региондин метлеб авайбур тијани, къулайсузвиле авайбур райондин хуярерин агъалияр тирвиял и месэлени тъялун муниципалитетти вичин сифте нубатдин везифайрикай яз гысабзава.

Районди вахтунин тъерекатдихъ ва истемишунрив къадай газаф санал камар къачузвайди тестикъарзайвай мад са тереф ам я хъи, эхиримжи ийсара муниципалитеттеги аямдин алакъадин тақъатралди таъмин хъанва. Саки вири хуярера интернет кардик ква.

зава. Икъи тирди акваз-акваз жезвай дегишишилери, икъялай-къуз авадан ва зирзибидай михы жезвай хуярерин акунири ачухдис къалурзава. 2018-йис къащуртла, Мегъарамдхурун, Уржбадин, Хъартас-Къазмайрин ва маса хуярерин кильин къучяр аваданламишиунин квалахар тухуна, газаф чакира къир цана. Ярагъ-Къазмайрал цийи школа ишлемишиз вахкана. Аялрин бахчайринни

зегъил несилидихъ газаф квалахунин жигъетдайнин Мегъарамдхурун район республикадин сифте жергейра авай муниципалитеттикай сад я. Районда гъар ыйисуз спортдин цүдрапди мярекатар тухуза, газаф спортсменри жураба-жыре чөмпионатра иштиракава, медалар къазаннишава. Мягъял жедай кар туш, вучиз лагъайтла Мегъарамдхурун районда спортдин 12 журедай спортсменар гъазурунин квалах тухуза. Иллаки дзюдодиз, азаддиз къуршахар къуниз, футболдиз газаф жегъилар желб хъанва. Санлай къачурла, спортдал машъыл жегъилринг къадар 5000-дав агақъава.

И жигъетдай райондихъ агақъунар авайди 2018-йисуз Дагъустаң Республикадин муниципальный тешкилтаратырыкай сад я. Районда гъар ыйисуз спортдин цүдрапди мярекатар тухуза, газаф спортсменри жураба-жыре чөмпионатра иштиракава. Икъи тирди акваз-акваз жезвай дегишишилери, икъялай-къуз авадан ва зирзибидай михы жезвай хуярерин акунири ачухдис къалурзава. 2018-йис къащуртла, Мегъарамдхурун район гъалиб хъунива азад РД-дин физический культурадин спортдин министерство-ди 1-дережадин Диплом гуни субутзаза.

Районда аквальзавай несилидиз ватанпересвилер тербия гуний квалахни вини дережада аваз тешкилзава. Аялринни аквальзавай жегъилринг “Юнармия” ва “Россия абуру хъуда” гъерекатра райондин школайрин аялри гөгъеншдиз иштиракава.

Мегъарамдхурун райондихъ гъеле кардик акат тавунвай мумкинвилер пара ава. Абур халкъдин къуллугъда эцигдай, район яшайишдини экономикадин рекъяр вишилек финин гъерекатдик зарб кутадай рекъерихъ датдана къеъквездвача.

“Анжак са къенин югъ патал яшамиш хун тимил я, - лугъузва Фарид Агъмедова, - чна пакадин югъни къедамаз яратмишун герекя. Акъ тахъайтла, крат вилиди фидач”.

Мергъяматлу риклер

Надият ВЕЛИЕВА

Алатай асирдин 90 ва адалай гүргүйнин йисара уылкведа кыле фейдегишилери Россиядин, Дагъустандын хизанрин кылпелни еке бедбахтилар гъана. Гъукуматдин девлетар тар-мар хъана. Заводар, фабрикаяр агална, колхозар-совхозар чыкана. Инсанар бейкар хъана. Гзаф хизанрикай экономикадин четинвилер, имтигъянар эхиз хъана, а йисара хейлинбур чыкана. Виридайни гзаф четинвилер аялрални дишегълийрал акъалтна. Къвердавай дарвиле, кесибвиле гъатзавайбур патал яшайишдин рекъяр күмек гудай рекъер жагъурун чарасу тир. Государстводи республикадин ше-гъерра ва районра уымуърдин четин гъала-ра гъатнавай хизанриз яшайишдин рекъяр күмекар гудай централыр кардик кутунай...

И йикъара зун Махачкала шегъердин Амет-Хан Султанан күчеда 8-нумрадин квала-лера фадлай кардик квай гъа ихтын центрадиз фенвай. Тарки-Тау дагъедин ценерив гый-къве мөртебадин и дараматда квалахзазай-буру иниз къвезэй риклен азаб алай инсанрин гүргүйл къачузва, абурун дерт къезиларзана.

Ина зун яргъал йисара центрадин директордин заместителвиле квалахзазай Къагъ-римат Османовна РУСТАМОВАДИХЪ (ши-килда) галаз гүрүвшими хъана (директор цийиз квалахал хъанвайди тир). Чи арада сүгъбет кыле фена. Къагъримат Османовна-дивай эвлини-звел ча центрадин тарихдикай, адан квалахдикай күрелди лугур талабана...

- Перестройкадин девирда хизандын месэләләл иллаки важиблуди хъана. Уылкведа кыле фейдегишилери гзаф инсанрин дуланажагъ-дин шарттар лап кланел авудна, - башламишина

Центр яшайишдин рекъяр агъалийрин ихтиярар хъдай, республикада яшайишдин рекъяр күмекдихъ мұғытеж хизанриз ва аялриз вахтунда ва комплекснідаказ күмекар гудай идара я.

Алай девирдани аялризни дишегълийрэгъятзаяч. Итимири, ички ишлемишиз, квализ - къаз яб тағузай, къал ақындузай дүшшүшар чал уымуърда гъалт тийиз туш. Идалайни гъейри, гзаф дүшшүшара диде-бубаяр инвалид аялар газз көвера гъатзана. Чи центрада сифтени-сифте гъаъбын хизанриз квиллин фикир гузва. Иниз түмил таъмин хизанрай тир, етим, инвалид аялар къабулзана. Вири къуллугъар чи центрада пулсуздаказ ийизва. Пул РД-дин зөгъеметдин ва яшайишдин рекъяр вилик тухудай министерстводай акъалтава. Аялар ина испен йикъайлай жуымядалди жезва. Алай вахтунда ина 105 аял ава. Абуруй 80 аялдин чна йикъа пуд сеферда чими түльнар гузва. Гъайиф хъи, вири аялриз түльн гудай мумкинвилер чахъ ава.

Са шумуд отделенидикай ибарат центрадихъ галаз зи та-нишвал месэләяр тъильтингүрятла чирдай, агъалияр къабулдай отделенидилай башламиши жезва. Ина абурун дердийрихъ яб акалзана ва талук тир отделенидиз ракъурзана. Яшайишдин ва педагоги-лин рекъяр күмек гудай от-

Фатима Бабаева ва ялар

Мафирад Абдурагъманова

ада вичин ихтилат. - Советтин Союз чкайла, миллетчилил талук хци месэләярни вилик акъвазна. Яргъал вахтунда республикадилай къеце дүстүрлелди яшамиш хъай дагъустан-вияр, яшар бегъем тахъанвай аяларни галаз, яса документ, пул, яшамиш жедай чка аваиз, ватандыз хтуниз мажбур хъана. Куль риклен алама жеди, 1993-1997-йисар иллаки четинбур тир. Мажибар ва амай пуларни вахт-вахтунда агаъзаза чир. Бейкар хъанвай инсанар гишила авай. Клеве гъатнавай хизанриз яшайишдин рекъяр күмекар гудай централыр кардик кутунин чарасузал арадал атана. Гъа ик, 1992-йисуз Махачкала да аяларин виликан бахчадын бинедаллас гъа ихтын центр кардик кутуна. Сифте йисара центрадихъ авайди анжака са отделенини са психолог тир. Хизандын месэләяр, абурун алакъяр къвердавай хци хуныди центрадин квалах гөйгөншарун лазим атана. Анжака 1998-йисуз центради бегъерлудаказ квалахиз башламишина. Сифтегъан директор Майрам Рагымановна Расулова тир. Лугъун лазим яхи, гафуны атудай, гылыс күрт гъар гы квалах хъайитлани кылиз акъуддай, иниз къвезэй инсанриз яшайишдин вири жуъредин шарттар яратмушун патал гзаф зөгъемет чылгар реъбер хунылай гъейри, ам милайим, назик, хъуытул сесиналди раҳадай, сабурлу, камаллу, масадан дердиникай хабар къадай мергъяматлу инсанни тир. Ада чаз, дидеди хъиз, хийрлү меслятар къалурдай. И кардай ина азас риклин сидкында сагърай лугъузва.

- Центради уымуърдин четин гъалара гъатнавай дишегълийрэгъятвиле аяларин месэләяр гъялдай рекъер жагъурзана. И отде-

ленидихъ "Умуд" тівар алай приютни гала. Ина хизандихъ галаз алакъалу месэләяр четинзавай дишегълияр яшамиш жезва. Инал са ихтын мисал гүннүн кутугнава, - давамарзана Къагъримат Османовнади. - Чи центрадиз Каспийск шегъердай агъалийрин итьтияжиз къуллугъдай комплексный центрадай дидени руш са квала түккүн тийизвай-дакай хабар гана. Чна дидедиз центрадиз эверна. Сифте адан шикаятрихъ яб акална. Ахпа чи пешекарар Каспийскдиз фена, руша-хал галаз гүрүвшими хъана. Руша-хал ла-гъайта, пуд аял, итим, вичин хизан авай. Амма дидени руш чеб чипхъ галаз къунвачир. Чи психологи ва юристри абурухъ къедах-ни галаз тухвай квалахадин нетижада рушни диде меслят хъувуна. Алай вахтунда абур разивилепди яшамиш жезва. Ихтын мисалар гаф гъиз жеда.

2003-йисалай центрада сағъламвилин рекъяр мумкинвилер сергъятламиш тир аялар (бүркүбүр ва зайнфидиз аквазвай-бур) квачел ахъалдар хъийдай отделенини кардик ква. Талук тир пешекарар абурухъ галаз жуъреба-жүзре рекъерай квалах тухнал машгүл я.

Чаз малум хъайивал, центрада гъакын яш бегъем тахъанвай, гүзчиликин хкатнавай аялрин месэләяр гъялдай отделенини кардик ква. Ана зөгъмет чылгавзай каси, ахътин аялрин хизанриз фена, кардин клан-пун чирзана, школьникин галаз сихдаказ квалахзана. Яшар бегъем тахъанвайбурун комиссийрихъ галаз санал месэләяр тъялзана.

Центрада суткадин къияй-кылил ихти-барвилин телефон (62-83-68) кардик ква. Инсанриз, чипин тівар къун тавуна, иниз зен-гна, чипин дердийрикай хабар гуз, күмек къа-чук жеда.

Мадни ина клубрин квалахни тешкилна-ва. Жаванрин клуб, шикилар чылгавдай, спор-дин, къульперин кружокар, ишлемишиш парталар къабулдай пункт кардик ква. И пунктуниш шегъергълийри алукіз жезмай парталар, квачин къапар гъизва. Центрада абур игти-яж авайбуруз пайзана.

- Гъар йисуз центрада жуъреба-жүзре мярекатар ва суварар (8-Мартдиз, Гъалибви-лин, аялар хъдай, Ватан хуъдайбурун йикъариз талук ва масабур) еке тешкиллувал аваз кылытузва.

Къагъримат Османовнадин гафарай ма-лум хъайивал, центрадиз мукъват-мукъват мугъман жевзай Дагъустандын эстрададин гъетери ва республикадин яратмишунардай Квалин къульдердай дестеди аялрин гъуль-лар шадарзана.

Центрада 78 касди намуслувилелди зөгъ-мет чылгавзая. Чехи пай кылил образование авай пешекарар - психолог, дукхурар, юристар, яшайишдин рекъяр пешекарар, педагогар я.

- Абуру уымуърдин четин гъалара гъатнавай хизанрин, аялрин, дишегълийрин ихтиярар хүн патал активнідаказ квалах тухузва. И карда СМИ-рин ролни екеди я, ина абурухъ галазин сих алакъяр хъузва. Чи центрадикай макъалаяр чапзана ва телевиденидай передача чир. - Суғыбет давамарзана Къагъримат Османовнади. - Центрадин кол-лектив квалахда мадни еке агалкүннар къа-занимисиз гъазур я. И кар патал чахъ тежири-балу, квалахадын рикл алай вири пешекарар ава.

Заз акурвал, центрада чи миллетдин ве-килар тир гзаф дишегълийрини квалахзана. Вичин ери-бине Мегъарымдурун райондин Целегүнин хуъяр тир Таисия Надировна Къурбанова көве авай дишегълийриз күмек гудай отделенидин заведуючий я. Фатима Нукурнова Бабаевади ина квалахиз 30 йис я. Ада тербиячиле зөгъмет чылгавзая. Фатима Азербайжан Республикаин Хачмаз райондин Лечетрин хуъяр я. Вичин ери-бине Хив райондин Цинитдилай тир Абдурагъманова Мафирата ина квалахиз 35 йис хъана. Алай вахтунда ада продуктар авай складдин заведуючийвиле зөгъмет чылгавзая.

Къуй көхъ, гъульметту Къагъримат Османовна, центрада зөгъмет чылгавзая амайбурухъни чандын сагъвал, квалахда мадни еке агалкүннар хъурай!

"АЙБОЛИТ"
Чир хүн хъсан я

"Айболит" газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

- Дамарра ивидин гъерекат хажак хъанвайла, хъурекдин 2 түруна авай къуурнавай чулав цириц-рин тваррал са стакан күзвай яд илична, зайнф цал эцигна, 10 де-къикъада ругуна, са сядта тада. Ахпа йикъа 4 сеферда 1/4 стаканда авайди ишлемиша.

- Мадни, дамарра ивидин гъерекат хигин хъанвайла, 100 г куль-лү авунвай кишиширал са стакан яд илична, 10 декыкъада зайнф цал ргода. Ахпа ам къузна, йикъа 2 сеферда хъурекдин 1-2 түруна авайди ишлемиша.

Гъакын хъурекдин са түруна авай вирт минеральны цик цүрүр-на, лимондин са паюнин миже ала-ва хъувуна, экунахъ чайдин ва я кофедин чкадал хъвада.

- Рикл акъвазиз-акъвазиз квалахдайла, чайдин 2 түруна авай календупадин цуыверал 2 стаканда авай гразвай яд илична, са сядта тада. Ахпа 1/2 стаканда авайди ишлемиша.

- Шекердин азар авайла, лав-дин 10 пешинал 3 стаканда авай гразвай яд илична, 2 сядта тада, йикъа пуд сеферда 1/2 стаканда авайди хъвада.

- Гъилерал маттар акъалтна-вайла, 2 лимондин чкалар куль-лү авуна, 1/2 стаканда авай 9 процент-дин столовый сирке укус илична, са гъафеда тада. Ахпа ай пам-баг къежирна, йикъа са шумуд се-ферда маттарал эцигда.

- Гъилин ва квачерин кикерик царнахъ вайла, памбаг новоканндай къежирна, йикъа 2 сеферда кикер-вай гъуцда. Хъсан нетижада патал новоканндилай гүргүйнис алоздин миже гүзүл хъийда. 3-4 юкъуз ихтын дарман ишлемишила, царнахъ миҳиз жада.

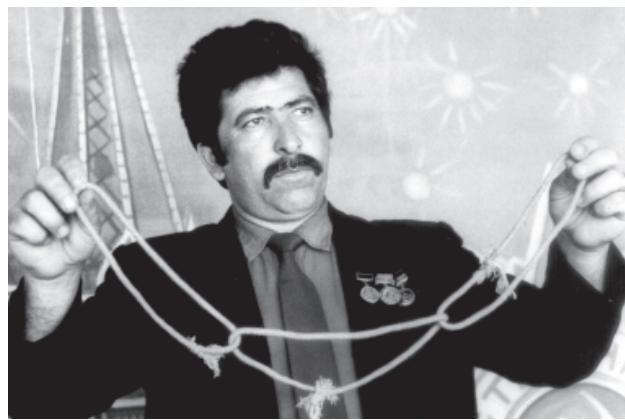
- Вилел мухатилл акъалтна-вайла, хъурекдин са түруна авай алоздин пешерал са стаканда авай ру-гунвай цик пуд стапал алоздин миже хуъкурна хъвада. Къве вацралай дамарра ивидин гъерекат къайдадиз хъвада.

- Гриппдиказарлу хъанвайла, шуышедин гъвчай къапуниз хъурекдин са түруна авай валериана, наштырдин спирт ва ичерин сирке вегъена, хъсандиз кюзурда. Ахпа ам цвелеривай, япан къулухъ патари-вай гъуцда ва са йикъан къене ни чылгавда. Ихтын къайда ишлемиши-шуни ифинар ва зуукемар алудизни күмекда.

- Кыл элкъвэзвайла, хъурекдин са түруна авай къуурнавай ини-рал гразвай са стакан яд илична, 2 сядта чими чкада хъуда. Къузна, йикъа 3-4 сеферда фу недалди вилик хъурекдин 1/2 түруна авайди хъвада.

- Куручрай иви къвэзвайла, еке са газардикай ва келемдин 1/4 па-юнокай миже худна, сад-садак какадарна, гразвай яд (1:1) алаба хъувуна, йикъа 5 сеферда сива экъурда.

- Нервияр къайдадикай хкат-навайла, чайдин 10 түруна авай китайский лимонникдин тумунал 70 процентдин 300 мл спирт илична, 8-10 юкъуз тада. Йикъа 2-3 сеферда ичи рикелай, я тахъайтла фу түүрдадай гүргүйнис 4 сядтилай 20 стапал ишлемиша. Сагъарунин вахт 20 югъ я.

Симинал къутьуниз бахшай умур...

А.АБДУЛГАЛИМОВ, Хтун-Къазмаяр

...Пагъливанди вилик хыз са легъзедин Къуль авунай цавай фенвай симинал. Гъиле пайдах къуна хайи улькедин, Гъейранарнай маҳлук вичин къульнунал...
(Ибрагим Гъусейнов)

ПАГЪЛИВАНДАР. Чилин ва симинин. Дегъ заманайрилай инихъ абул лезги чилел хъана, ала ва хъжеда. Абуру вирида лезги тъвар хажкна, пайдах хыз, вине къуна. Абури чи халкъдиз истеклу ва сейли я. Виликдай хурурз пагъливандар атанва лагъайла, хурурз чан кътидай, иллаки - аяприк. Исятдани гъакл я...

Къенин зи субъетни къетен инсандикай, ажайиб ва гъейран жедай къисметдикай, вични ватанперес, инсанперес, мугъманперес, симинин пагъливан, Докъузпара райондин Чахчарин хурые 1950-йисуз чатун устардин хизанды дидедиз хъайи Эгъметханан хва Эгъметханов Ямудинакай я. Ам Шарвилдин къуршах авай, хүш къилихрин, ширин мез, чина берекат авай итим я...

Зун зи мириес Мегъамедбегни галаз Ямудинан къвализ мугъман хъайила, ам мектебдин майдандилай таңана акъван вахт хъанвачир.

- Я стхаяр, зун 30 йисуз симинал хъана, умурь симиниз бахшина. Бес гъакъван йисара чилелни къекъвена къандачни?! Жува-жув гъамиша са къайдада хвена къанда, - зарофатни хъвер кваз къаршиламишна ада чун.

Ихтилатар давам жезва. Ямудина вичин умурьдикай авур геънен субъетдай малум хъайивал, Докъузпара райондин вини Чахчарин хурые 1966-йисуз Мегъамедхурун ройондин Чахчарин-Къазмайрал куын хунынди ада 8-клас Тагъирхурун-Къазмайрин юкъван школада, 9-10-класкар Усуъчайдал акъалттарзала.

- Гъеле вини Чахчал аламаз Девлетханов Алихана Бакудай сим гъанвай. Чи риклер симинин пагъливандар хуунин къаст авай. Чна сим са кълама, инсанриз таквадай чкада, и патай а патаз яна. Алихан симинал ақахайла, сим къат хъана. Мад ам симинив гатъум хъувунач, адаприк хана. Къат хъайи сим заз гана. За жув вердишарун давамарна. А вахтунда зун 6-класда авай, 1964-йисар тир. Зун юкъуз къамуз физвай, ѿлбетда, бубадиз хабар авачир. Ам вичин гафунал къеви ва мягъкем кас тир. Гъайиф чуғвадай кар ам тир хъи, хурурз заз и кеспи чирдай кас авачир. Жува-жуван муаллим тир. Хурурз пагъливандар атала, зун гъана жедай. Квасада гъинъван гъур яъйтлани, зи вилер симинал алай пагъливандилай алатдацир. Пагъливанди ийизвай гъэр са юнди зи бейнида чка къазвай, за абури къалурзала хузвай ва гъутъунлай абури датланда симинал тикрапи чалишмиш жезвай. Са юкъуз и кардикай зи диде-бубадиз хабар хъана. Захъ авай гъевес, зи къаст, за чуғвазай зеъмет-жафа акула, бубади артух тади га нач, амма "тарсарни рикелей алудмир" лагъай, - рикел хизиза Ямудина.

1966-йисуз ам, симинин пагъливан яз, майдандиз экъечизава. Яшариз гъвеччи тиртлани, хъсан буй-бухах, бедендани къуват авай жеъильди вичин алакъунар сифте хурунбурууз къалурзала. Ямудина имтийан хъсандин вахкузва.

- Сифте къимет жуванбуруу гана къанда, абуруз вири аквазва - синихар, устадвал... Гъавиляй зи риклик са къадар къала-булухин квачиз тушир. Мярекат къутяг хайын вилик-къилик квай са вад-ругуд агъсакъал атана. "Аферин, баркалла, чан хва, вуна къе чи гъульбулар хажжна, гила чавай "чахнчи пагъливан ава" лагъайтла жеда. Югъур хъуй! Вахъ алакъунар хурай! - лагъана. Күн инан-

тай "Галисия" газет ква. Ана Дагъустандин дестедикай, санал янавай шикиларни галаз, геънен субъет чапнава. Ямудинан рикел ажайиб са дульшуш мадни хтана.

- Чи гадайри чипин къугъунар къалурайдалай къулух са жегыл, кутгай акунар авай гада, чи патав къвезва. Ада "Лезгинка" макъам ягъун талабзала. Адахъ галаз къуль ийиз Марита Велихановна экечизава. И жегылприн зирингвиллиз майдан ачух жезва, гурлу кала-ралди абуру къуль къутягъзала. Ам Дагъустандай атанвай аварви Мегъамед тир къван...

Симинин пагъливан яз, Ямудина газа фестивалра иштиракна. Ингье абурукай са шумуд: "Терек - река дружбы народов", "День чабана", "Мир Кавказу"... Абурун шагыдар тир шабагъяр - медалар, лауреатын, гъурметдин грамоталяр чи вилик ква. Са шумуд чалал акътат газетар - узбекрин "Коммунизм рехъ", "Пахтакор", авар чалал акътат "Красное знамя" в газа масабур.

1985-йисуз Агъул райондин Риччарин хурые пагъливанар къугъвадайла, и мянракатда рагметлу шаир Ибрагим Гъусейновин аваз хъана. Ада Ямудиназ "Пагъливандин къуль" шишир теснифна. Ам "Зи шеъгер" ктабда гътнава.

Ямудина вичин савадлувал хажакунни рикелай ракъурнач. Ада 1995-йисуз Махачъаладин къулпросветчилицидин режиссер-виллин отделение агалкъунралди къутягъзала.

1991-йисуз Мегъарамдхурун райондин къултуралдин къвале халкъдин колектив арадал атайла, Ямудин Эгъметханова ана зельмет чуғавзала.

- Са къадар жегылпиз за симинал къутун сирер, и пешедин тъям чирна, чипин къуватар и реке ахтарышиз къумекна, рехъ къалурна. Ингье абурукай са шумуд: Чахчарин хурия - Агъавердиев Гъульверд, Ренат, Мугъамед; Кучун-Къазмайралай - Къазиев Шагъуба; Дербент райондин Чинар хурия - даргиви Ильясов Сулейман; Ферганадай - узбек Нагъметов Мегъамеджан; Азербайжан-дай - Къасумов Къасум; Лечет - зи хурурни...

- Са къве газ Агъавердиев Гъульвердай мадни лугъуз къанзала, - субъет давамарза Ямудин Эгъметханова. - Ам зи хутя. Адахъ еке агалкъунар хъана. Ада Америка-када, Флорида штатда, циркина къвалахна. Эхъ, за жув бахтлу кас из гъисабзала. Идалай еке бахт жедани инсандых! Лезги къегъал рухвяр гъина къантлани хурай, абури чи чехи чилин векилар я. За дамахзала, Г.Агъавердиева зи гъилик вердишивер къачуна. Ада ва масабури чи Ватандин, Дагъустандин тъвар хажжазва...

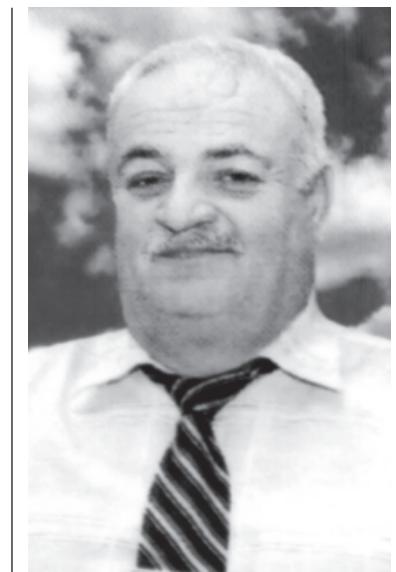
Сифте ихтилат башламишайла, за Ямудин ажайиб къисметдин инсан тирди лагъанай. Эхъ, гъакл я. Адахъ, симинал къутунчилай гъэри, фокусар къалурунин устадвални ава. 1988-йисуз Дагъустандин къултуралдин министрводин теклифдалди Эгъметханов Ямудина Махачъкала шеъберда са сятни зура вичин гъэр журедин нумраяр - гъилерин зирингвилдей ийидай амалар, гъилерин юзунар, къил акът тийир юзунар, субъеттада твадай юнтар, йогадихъ галаз алакъалубур ва икъмад къалурзала. Адахъ ихътин алакъунарни ава.

Эгъметханов Ямудинан зельмет районди, республикади къимет тагана тунвач. Икъ, 2005-йисуз 21-декабрдиз ада "Дагъустан Республикадин искусствоин лайихлу деятель" лагъай тъвар гузва... Тагъирхурун-Къазмайрал аялрин искусствоин школа кардик кутурла, 2018-йисуз марта дилай Ямудина гъана зельмет чуғавзала. "И школа алхъюнин терефдарни, чи къвалахдиз къимет гүнни райондин къил Агъмедов Фарид Загъидинович аслу хъана. Сагърай вич!" - лугъузва Я.Эгъметханова.

- Айишат зи лувар, зи руғъдин дестек, зи къуват, гъэр са карда къумек я... Эгер итим къвалай шаддиз, хвеш кваз экъечлайла, адан хура сим-сим я, гъич са затъни акъваздач. Ада вири четинвилер мұттығыр жеда, - ихътин келимаяр лугъузва Ямудина вичин умурьдин юлдашдай.

Хъфидайла, Ямудина чун вичин багъдиз тухвана. Ана симинал 9-классдин ученик **БАЛИХАНОВ Мугъамед** (шикилда) къугъзвай. Жаван пагъливан, гъилерин пайгар авачир, къилел яд авай шуше алаф физвай...

Ямудин стха, вахъ ва вуна вердишарзай жеъильрих мадни еке агалкъунар хурай! Къуй абуру чи лезги чил мадни гъүндурур дөрежадиз хажжай!

Етимдикай хъайи итим

Замир МЕГЬАМЕДОВ,
Вини СтПал

АБДУЛКЕБИРОВ Эсрет Халидович 1960-йисан 27-февралдиз Сулейман-Стальский райондин Вини СтПалрин хурые дидедиз хъана. Гъвечизмаз етим хъайи, аялвилин шадвал, хайи дидедин чанрик такур Эсрета итимвилин, на-муслувилин бармак агууз веънеч. Хурые 8-класс, 1977-йисуз Махачъаладин къулпросветчилище (хореографияддин отделение) акъалттарна, Къулан СтПалрин клубда, художественный руководитель яз, хореографияд къвалахиз башламишна.

Советрин Армиядин жергейра къуллугъна хтай жегылди 1983-йисалай (Къулан СтПалрин клубдани зельмет чуғавз) "Беневша" тъвар ала музикальный ансамбль тешкилна. Саки 25 йисан вахтунда Эсрета регъбервал гана, гъакъисагъивиллди зельмет чуғур и дестедин тъвар-ван Ставрополдани, Краснодарский крайдани акъатна. Са шумуд сеферда Яран сувариз Москвада тухтай концертрай "Беневша" дестедиз къилин чакаяр, идахъ галаз алакъалу яз, пишкешар, грамотаяр, дипломар гана.

Абдулкебиров Эсретан къелемдикай вишералди шириар, манияр хкатна. Абури, межлисрал, ме-хъеррал лугъуз, халкъдин сивера ама. Писни-хъсан фад акур, уйкүцуру дадмишай Эсрета вичин къуд велед, вилин нинияр хыз, хвена. Абуруз дузы тербия гана, умурьдин шеъредал акуудна. Гъайиф хъи, ада зи вичин "Къве къизилгүл" ктаб аквадай мумкинвал хъанач. Ажалдиз мажал авач лагъайвал, ачух къилихрин, масад патал къене авай рикел акуудна гузъазур инсан, тербиячи, шаир, композитор, Дагъустандин къултуралдин лайихлу работник, исляг хизандин къил, етимдикай хъайи чешнелу итим Абдулкебиров Эсрет Халидович 2011-йисан 13-декабрдиз вахтсуздақас кечимиш хъана. Адан хъсан-вилер, экъу къамат чи риклерай акъатдай. Адан мурад, веси, рехъпеше хва Расула давамарзана, Вини СтПалрин школада музықадин тарсар гузва. Рагъметлу бубади хыз, адани жегылприн "Беневша" группа тешкилнава, вичи тар язва. Расула вичин къве веледдал чехи бубадинни бубадин - Абдулкебир ва Эсрет тъварар эигнава. Абуруни чипин бубайрин намусдин бармак вине аваз худайдахъ чун инаниши я.

руллагъ, Огни шеъбердин циркинин директор - жонглер Камил Къурбанов, зуърнечияр Абдулазис Алисултанов, Изам Улубегов, кваса Маидов Агъмед галай. Испаниядин Галисия вилаети "Ромария интернасьональ" тъвар алай 9-фестивалда иштиракзала.

Ямудина заз и мярекатдин регъбер Бернардо М. Валиньо Родригеса къхъенвай чар къалурзала. Ам "Гъурумтлу дуст" гафари-лай башламиш жезва. Ана газа риклиз хуш, чими гафар ава. Ччи 9-сефеда къиль тухузвай, чипин тарихдикай тир и мярекатда Дагъустандай атанвай дестедин агалкъунар хъана къанзайвайди, чипин чилел мугъман хун рикелай алат тийидай вакъиадиз элкъур-дайди... къхъенва. Зи вилек испан чалал акъ-

Месэла къарагъарзы Жавабдарвилелди эгечIна кIанда

Жалалдин АБДУРАЗАКЬОВ

Балкын къейила, пурар амульда, итим къейила - тIвар. Образованин месэлайрай жавабдар ксаривай за жуван гульгүйн тIвар амульдайвал авун тIалабзава.

Образованин месэла - им кылди къаучур са халкъдин вай, вири государстводин хатасувзилинди я. Гъаниз килигна, вичин аялрин ва хтулрин, яни къвезмай несилрин гележек гъихътинди жедатла, гъадакай фикривай халкъди образованин месэлайрай машгул тIулугчийрияв чин везифайрив къеңен жавабдарвилелди эгечун истемишава.

Октябрдин инкъилабдилай кулухъ государстводи улькведин вири пиплериз муаллимар рекье тунай. Асул гъисабдай абур Ватандин центральный вузар акальтарнавай урус дишельлия тир. А чавуз халкъдиз образование гун, агъалияр са-вадлу авун государстводин важиблувал авай месэла яз къейнавай.

Алатай асиридин 50-60-йисара Да-гъустанда вузар тIимил авай. Амма абурун мумкинвилер гъикъван екебур тир! Абуру общество, экономика, культура ви-лики тухуниз екез рум гана.

Анжак хай чаларал рахазвай халкъари урус чални чириз башламишна. Ида

лагъайтла, экуль гележегдихъди гъерекат авун патал гегьенш рекъер ачуха.

Эхъ, алатнавай девирди чи халкъарин зигъиндин деринра дуздал ақыт тавун-вай ақытти тийир къуваттар авайдак, и кардин халкъдивай гъихътин хъайтлану улам-рай экъечиз жедайдакай лугузыза. Заз алай вахтунда чи виллик ақвазнавай четин-вилер вахтунданди тирабур хъуник, муракаб вахтар алатдайдак, чи халкъди дуньядя лайхула чуа къадайдакумуд кутаз къланзава.

Гъихътин гъалар арадал атанва, гъихътин гъерекатар къилем физва исята? Вири улькведен патахъай лугузы жедач, амма Кыблепатан Да-гъустандикай раҳайтла, ам образованин жигъетдай вилликдай къун-вай чайрал аламачидир якын я.

Вузрин къадар газф хъанва. Амма абурухъ интеллектдин жигъетдай авай мумкинвилер лугузы тежер къван агъуз авантнава. Школайра тухузвай тарсариз фейлия, и гъакъикъят ачух жезва.

Къилин образование тлем ақакъдайди авунин мурадар виридан хушбахтвал патал яз ақвазва. Вузра къелдай мумкинвилер виридан хъанва. Гъакъикъатда лагъайтла, чи аялрин арада савадсузвал гегъен-шидиз чъланва, обществода арадал гъанвай "базардин къарма-къаришда" абурувай гъуъжетиз жезвач. Вузар ақалттарнава, амма савадсузар я. Ихътин ақалттай чу-ру кардиз рехъ гана къандач, лап важиблу-ва жавабдар хел тир медицинада - иллаки. Гъикъ лагъайтла, исята газф дуҳтури чин къилгив къевзай азарлуяр сагъар вай, сагъ-дивай хъуз жеда.

Сузаразава, бязибуру ѿтта набутвилел гъизва. И кардин себеб, гъелбетда, абурухъ лазим чирвилер тахъун я.

Советрин девирдин лап хъсан образованин къурулуш чи улькведа михъиз чъланва лагъайтла жеда. Образованин идарайриз бес къадар финансар чара та-вуни и кардал аялрин диде-бубаяр маш-гъул хъунал гъана. Кыблепатан Да-гъустанда образованин месэладив эгечиз-вай тегъер гъихътинди ятла, Мельзармадху-рун райондин Билбил-Къазмайрин хъуре карчи, меценат Фридун Шагъазова эциг-заявай школадихъ галас алакъалу месэладиз вил вегъелья, ачухдиз якъин жезва. Шумуд йис я адавай гъазуран школа ишлемешиз вахкуз тежез. Хурун аялри лап къульне хъанвай дараматда къелзава. Вич эцигунардайди яз, и чехи ватанп-рес ақалтзаявай несилдиз образование гунин месэлайрай машгул жезва.

Гъса вахтунда, республикада са жерге предметрай виниз тир пешекарвилин муаллимар бес жезвач. Авай муаллимринг арадани илимдинни материальны беъзим бине авачир гъвччи шегъеррин вузра ва я филиал-къелнавайбурун, яни пешекарвилн лай-илю держера авачирбурун къадар газф я. Нетижада вилликдай вири улькве патал пешекар кадрияр гъазурзаявай чи халкъ базарда гъуъжетиз тежедай шартлара гъатнава.

Савадлу халкъ - им мяъкем дидар, чехи мурадиз (идеалр) вафалу хъун я. Ватандин хатасузвал гъа ихътин халкъ-дивай хъуз жеда.

Гъазурвал аквазва

Амина МУСЛИМОВА

Дагъустан Республикадин образованин вири илимдин министерстводи 2019-йисуз школайра государстводин нетижак-яр къадай аттестациядиз (ГИА) гъазур хъунин ва ам къилем тухун тешкилунин къва-лах активндаказ башламишна.

Министерстводин пресс-къуллугъди хабар гъзвайвал, РД-дин образованин вири илимдин министрдин сад лагъай заместитель Ширали Алиева ЕГЭ-дин тешкилчичирихъ галас 2019-йисуз ГИА къилем тухун кутунвай дегишилвериз ва цийи-вириз, технический ва тешкилчичи-лин жигъетдай ийизвай истемишунрал амал авуниз, къайда чурунин дуьшуш-рин виллик пад къуниз, пешекарар гъазур-нин ва аппеляциядин серенжемар къилем тухуниз талукъ месэлайр веревирдна.

Ш.Алиеван гафарапди, ЕГЭ-дин вири тешкилчичирихъ дистанционный жуъреда гъазурин къалах 15-мартдалди къилиз акудда. Аттестациядин вахтунилай виллик тухузвай паюнин нетижайрай региондин об-разованин илимдин министерстводи экзамен къилем тухунин кардал желбнавай вири пешекарин къалахдиз къимет гуда.

"Дагъустандин образованин ида-райра имтигъанриз гъазурвал акун патал аялрин диде-бубайрихъ галас гъавурда твадай гъурушар къилем тухузва. 2019-йисуз ЕГЭ-дин талукъ вахтунилай фад вах-

кудай паюнин иштиракчияр школаяр ала-тай ясара ақалттарай 1 агъзурни 500-далай газф выпускникир жеда", - хабар гузва пресс-къуллугъди.

Малум хъайвал, экзаменар къилем тухун патал Махачкъала, Дербент, Хасавюрт шегъерра ва Гергебил, Мегъарамд-хурун районра авай 5 пункт ишлемишда. Вахтунилай фад экзамен вахкудай пай (этап) 20-мартдилай 10-апрелданди давам жеда.

РИКЕЛХХИН, 2018-йисан эхира Россияда государстводин къелунин нетижак-яр къадай экзамен къилем тухудай цийи къайдаяр тайинарнава. Санлай къачурла, и дегишилвер зурбабур туш, амма тIимил ава лугуунни дуъз жедач: абур школайра къелзаявай чехи пай аялриз талукъ жеда.

Асул "Цийивал" математикадай ЕГЭ-диз талукъ я. 2019-йисан выпускникиривай идалай виллик авай къайдада асул (базовый) ва къилди къачур хилез талукъ (профильный) экзаменар къеден санал вахкуз жедач: гила абуру анжак сад хъяна къанда. Квез герек я и кар? Фикривайвал, къилди къачур хилез талукъ экзамен вахкуз жедай касдивай асул дережадинди къезилдаказ вахкуз жеда. Гъа икъ терсебени: "асулди" хъягъайдаз "профилдинди" лап четинди яз акун мумкин я.

Математикадай ЕГЭ-дай развалил ийиз тежедай къимет аттайтла, вилликдай хъяна-вай дережа, къалурнавай вахтунин сер-

гъятра аваз мад сеферда вахкуз жедай-вал, дегишираз жеда. Идалайни гъейри, алатай ясара мектебар ақалттарнавай ва аттестатар авай выпускникир из математикадай "асул" дережадин ЕГЭ вахкудай ихтияр авач, хабар гузва Рособрнадзордай тир чешмеди.

Адёт тирвал, математикадай асул ва профилдин экзаменар гъар жуъре йикъара-ва вахкузва. Алатай ясарин газф выпускникир къве экзаменни хъязавайди тир.

Мад са цийивал - 2019-йисан выпускникиривай гила къецепатан ульквейрин 4-дакай вай, 5 чалакай сад хъягъиз жеда. Икъван чалавалди авай инглис, френг, немс ва испан чаларал гила Китайдин чал алава хъхъанва.

Цийи къайдайралди, информатика-дай ЕГЭ компьютердин къумекданди вахкудай мумкинвал фикирда къунва (икъван чалавалди ам чаарин бланкар ишлеми-шуналди вахкузва). Дуъз лагъайтла, гъеллиг и мумкинвал ахтармишунин тегъерда кардик кутунва - массовый къайдада ша-моксади къелзаявай аялривай ан-жак са шумуд ийсалай ишлемешиз жеда.

Маса са дегишивал: алатай ясарин выпускникиривай, ЕГЭ-да иштиракун патал арза гудайла, аттестатдин оригинал вай, нотариусдин мутьгуър алай копия вугуз жеда.

9-классра къелзаявай аялар патални цийивилер къуватда гъатнава. Къилинди - амай вири экзаменар вахкудай ихтияр къачун патал урус чалай нетижаяр къадай "сүгъбет" (собеседование) хъана къанда. Ам къуд ташшуругъдай ибарат жеда. Сад лагъайди - ван алаз къелун, къвед лагъайди - къелайдакай съульбет авун, пуд лагъайди - монологдин тегъерда баянгар гун ва къуд лагъайди - диалог-да иштиракун.

Цийи къайдайралдин бинедаллас, ГИА тухунин вахтун якъиндаказ тайинарнава-ва вахтунилай фад тухудайди, къилинди вайла (сентябр) паяр.

Даяхдин мектебар ачухда

Алай яисан 1-сентябрдилай чи улькведен майданра Россиядин илимрин Академи-ядин (РАН) даяхдин (опорный) мектеби къвалах башламишда, хабар гузва РФ-дин просвещенидин министерстводин делирлар асаслы яз, "Хабарар" РИА-ди.

РАН-дин президент Александр Сергеев да-яхдин школайриз талукъ ахтармишунин (пилотный) проект алай яисуз гъиле къайдакай гъеле февралдиз хабар ганай. Вичин нубатдай, РФ-дин просвещенидин министр Ольга Скворцовади ихътин школайри 2019-йисан 1-сентябрдилай къвалах башламишдайди тестикъарнай.

"Даяхдин вири школаяр Россиядин илимдин академиядин институтар, федеральный университетар, гъакъни илимдин ахтармишунин централай авай регионра ава. Чи къилин месэла умъур илимдихъ галас алакъалу ийдай инсан тербияламишункай ибарат я", - лагъана министри.

Къейд ийин, ахтармишунин проектда РФ-дин 32 субъектда авай 110 школади иштиракда. Идалай виллик Россиядин просвещенидин министерстводи ва РАН-ди улькведен мулкунал алай вишералди мектебар муниципалитеттин идарадикай худна, регионрин образованин министерствойрин идарадик кутун теклифнай.

Икъл, министерствойривай Россиядин илимдин патал бинелубур ва бажарагъ авай аялар илимдин рекъяр гележегдиз гъазурнал машгул жедай даяхдин школайриз газф фикир гуз жеда.

Гъевес кутадай конкурс

Сулейман-Стальский райондин умуми образованин идарайрин 4-классра къелзаявай аялрин арада сочиненийрин-фикарлар лугуунин конкурс къилем фена, хабар гузва РД-дин образованин ва илимдин министерстводин пресс-къуллугъди.

Конкурсдин макъсад аялрин яратмишунин бажарагъ активламишун, гъакъни ихътин бажарагъ авай аялар майдандиз ақыудун, абур гъевесламишун я.

Аялри чин фикирар ачухарун патал пуд тема хъяна: "Зи умъурда виридалайни ба-хтул югъ", "Заз вуж жез къанзава" ва "Зи мурад".

Конкурсда иштиракай къвалахрз къимет са шумуд тереф фикирда къуна гана, къилди къачуртла, тема ачухарнавай тегъердиз, фикиррин къарибилиз, съульбет къилем тухуван-вай къайдадиз ва савадлувилиз килигна.

Конкурсдин жюридин составдик "ИМЦ" МКУ-дин сифтегъян классирин сектордин методист Марина Межиева, сифтегъян классирин муаллимринг ассоциациядин руководитель Имамат Абдулмуталибова, Вини ва Къулан Стальприн-Къазмайрин СОШ-рин муаллимар Нисейханум Шихнебиева ва Аксана Абумуслимова квай.

Конкурсдин нетижада Вини Стальприн-Къазмайрин умуми образованин школада къелзаявай Ханум Эфендиевадин яратмишунрин къвалах тъялиб хъана. Къед лагъай чка Къулан Стальприн-Къазмайрин Р.Халикован тъвариныхъ галай СОШ-дин ученица Камила Нурдинова-ди ва Алъквадрин хурун мектебда къелзаявай Султан Альфандиева куна. Цийи Макъарин ва Алья Стальприн-Къазмайрин мектебра къелзаявай Марьям Ширинова ва Тамара Рагадино-ва пуд лагъай чайриз лайхула хъана.

Конкурсда гъалиб хъайбуруз райондин образованин управленидин патай грамоматаяр гана.

Нариман Къарибован - 80 йис

Талап тийиз, теснифиз чал...

Мердали ЖАЛИЛОВ

Нариман Къарибов, къурушви Алибекан хва, чи публицистика-дизни шириратдиз аллатай асиридин 70-йисара атана. Аданы за санал гъеле 1962-йисуз кыле феий Дағъустандын жегыл писателрин совершанида иштиракна. Чи ширирз а чаван чалан устадри - Ш.Э.Мурасова, М.Гъажиева, А.Сайдова, Л.Нямета виниз тир къимет ганай. Къведазни филологиядин факультетдин гъахъун теклифнай. Гүгъульныадакай Азербайжандин госуниверситетдин журналистикидин, закай ДГУ-дин филологиядин факультеттин студенттар хъанай.

А исара армиядин жергейриз тухудай жегылпракай къитвал авай. Гыкъл хви, дяведин исарин аялрин къадар лап түмил тир. Гаввиляй вузрин студенцийни Ватандин вилик буржи тамамариз эвер гузай. Икъл Наримана СССР-динин Түркиядин, за Ирандин сергъятратл по-гранзаставайра къуллугъяна. Келунар аскервилляй хтайдалай къулухъ къутъяна.

Наримана гъа аскервиле амаз вич хъсан журналист тирди субтунна. Вузда келуни адан пешекарвал мадни вини дережадиз акъудна.

Килин образование къачур же-гъилди, вичин хурульвияр күч хъсанвай Хасавюрт райондин Цийи Къуршад хтаны, а чаван колхоздин "Зегъметдин пайды" газетдин, хурурну радиони передачайрин редакторвал авуна.

Чехи гимиidi чехи гъульерихъ ялда пугъудайвал, Н.Къарибовани чехи газетрихъ, чехи майданрихъ ялна. Ада Хасавюрт, Избербаш, ах-па Дербент шеъгерин газетрин редакцияра къвалихна. Гъа са вахтунда республикадин вири чехи газетрихъни журналирихъ галаз алакъа хвена. Лап хъсандиз леэги, урус, азербайжан чалар чизвай журналистидиз вирина реъят тир. Вичин

визифаяр ада устадвиледи къильиз акъудиз хъана.

90-йисара "Лезги газетдиз" Дербент шеъгерда ва районда къвалихадай хъсан журналист герек хъана. А къуллугъ - газетдин хуси корреспондентвал Нариман Алибековича та пенсияздыкъечидалди тамарна. Газет и шеъгерда ва районда леэги газа хизанри къыйдайвал авуна. Вич лагъайла, гъак Нариман въа - "Лезги газетдин" Къаъриман тирди чирна! Адан зегъмет "Дағъустан Республикадин культурадин лайхху работник" лагъай гъурметдин тъвар гуналди къейдна.

Н.Къарибов шаир язни машгъур хъана. Хай Къурушракай, дағъларин тъбиатдикай, михы мугъъубатдикай, зегъметчи игитрикай, Ватандиз вафалувилкай ада вишеради хъсан шириар, манияр, позмаяр, очеркар арадал гъана.

Алай вахтундани ам къынривай къерех хъланвач, галат тийиз, теснифиз чал, къелемдин женг давамарзана. Адан макъалаяр, мажараляр, шикилар, шириар авачир "Лезги газетдин" нумра тек-тукъ акъатзана.

Келзайвайбурун гъиле ада къынвай "Аманат", "Зи ачук рикъ", "Югъ нисинилай алатаила", "Дурнайрин мани", "Хай чилин чимивал", "75-гатфар", "Чахъ авай сад"

Икъл вилик фидай, куьру жээ рекъер, Чи къастар керчек хъана къанда чаз. Вилерал алаз хушбаҳтилин хъвер, Намусни виждан хвена къанда чаз.

...Шаирдин гъавурда ақъада шаир, Раббиди ганва абуруз гъахътин баҳт. Илгъамдин никъе битмишиз шири, Икъл алаз къудава, эл шадариз, вахт.

* * *
Я Сад Аллагъ, мугъълет це заз, Къандач и дүнья дегишиз. Чи леэги чил - женнет аваз, Къандач и дүнья дегишиз.

Гатфари заз гъизва цукъвер, Зулу гъизва булдиз беълер, Зун багъбан я жуван тегъер, Къандач и дүнья дегишиз.

За хизандиз къвал эцигна, Леэги чалав чал гекъигна, Хай чал ерли экспикнан, Къандач и дүнья дегишиз.

Элдиз пакъдис къуллугъяна за, Гыч садрани шулугъяна за. Эй къузызувал, буйргумир заз, Къандач и дүнья дегишиз.

Зи рикъева чехи мурад: Ам я чи халкъ - эл хъхъун сад. Гъак хъана, зун тахънмаз шад, Къандач и дүнья дегишиз.

* * *
Фад алатна шад жегъилвал - Бахтлу бере умуырдин.

(леэги чалал) ва урус чалал "Пробуждение" ("Уях хъун") ктабар ава. Абур гъакъикъатдани шаирди ва журналистди несилиз багъышнай аманатар я.

Шаирди газа царапар вичин ярдиз бахшнава:

Зи манидин эвелни вун я, эхирни. Вун цукъ хъухъ, ви билбил жеда зун.

Сархушайла ви ашкъидин чехирди, Тек са ваз хъуреда, шеда зун. Чаларин хазина я зи рикъ, Шириар везиндаль гъидай ваз. Хошкъедем, цукъверин я вун цукъ, И кардин мана тек чида заз...

Хай хуруйкай ада къизива:

Зи хуруйн рехъ - шукълыу жигъир дөвирдин,

Жедац завай вун рикъелай алудиз.

Куъз лагъайла, чехи рекъель умуырдин
Масада въа, гъа вуна зун акъудна...

Эхъ, ам вичин чехи рекъе ава. Яшар самбар хъайлани, галатун хиве къазвач. И кар чна адаz тебрики ийизва.

* * *
И икъара чи къелемдин стхади вичин 80 йисан гатфар къаршиламишда. Чна рикъин сидкъидай адаz и вакъни тебрикзана:

Вилик мадни майданар ква - Гъерекат, дуст, гъерекат! Мелни меҳъер, мизанар ква - Гурлу я гъар мярекат.

Лекърез садран жедац усал Кичен къилин аршар чи. Селди, вакъу къачурай къал, Гъисаб тежез яшар чи!..

Европадин чере Kъуруши - Ажеб хуш я таъсибдиз! Гъа къакъанвал хурай ваз нуш, И къисмет жеч кесибди...

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин коллектив.

Вунни амач къе зи гъил къар - Зи къани кас сүгъурдин.

...Хъипи зулни алатна и, Къуда ацукуна тахтуна. Серт фикирар ава кикъиз, Завни къенин вахтунив.

...Эхъ, живерни муркъар галаз Атана къуд - пашман къар, Яраб (белки) вун зи ракъаралла, Каинатдин савдагар?..

* * *
Дерт авачир кас аватла дүньяда, Заз чидайвал, ам я чехи бахтлавал. Зун ату тир, къе къекъевзва пияда, Къузызували авуднава тахтунай.

Хакъ хъжез алахъна зун зарб шивцел, Амма гъиялай акъатна мад къенерар. Серт къузызувал къазвачтлани за хиве,

Ам, пар хъана, ала зайиф къунерал.

* * *
Ингъе фад-фад алатзава икъар зи, Теспяъар хъиз, ийизвай за туплалай. Са вахтара абур тиртла ракъар зи, Гила гъар сад хъанва харцин кълалар.

А кълалри - къузызувалин завалри Майдин цикъиз гатаз ава цукъвер зи. Са юкъузни динжвал тахъай аялвал
Яраб вучиз хизватла рикъен зи?..

Къурушлиз гимн

Шалбуз дағъдин вини пата
Квез зи Къуруш хуър аквада.
Чир хъухъ, вири Европада
Ахътин хуър тек-бир аквада.

Гъамишанда пак винелай
Лекъери лув гуда инин.
Кимелайн гъар гъенелай
Мекъериз рум гуда инин.

Куъз лагъайла, къурушвияр
Рикъел чими инсанар я.
Я чеб лап халис лезгияр,
Жуэрэтлу тир асланар я!

Намерд касдин къаучуда гаф,
Уътквемдаказ жаваб гуда.
Анжак чипив гвайд я инсаф,
Душмандизни азаб гуда.

Писни хъсан ийиз алцум,
Гъахъувилин терезар гваз,
Гъар гурмагъдал жедайвал гум,
Лежбер фида турезар гваз.

Гъекъ михъ ийиз къарагъардай
Шимерини бегъер гуда.
Шад хабаррин суркъар гвай
Лиферини эвер гуда.

Лугъуда хъи, къурушвияр
Къурийшитрин веледар я!
Чалахъ хъухъ къун: Кълар, Гияр -,
Пелазгийрин эвледар я!

...Зи хуър - Къуруш - зи экув къвал -
Европада вич авай сад.
Пак Эренлар алаз къвалал,
Югъ-къандавай хъухъ мад абад!

* * *
Гъамга хътин чарчардин ци
Яру дағъдин чуъхъзва чин.
Шивцел алай сеферчи хъиз,
Вацни физва рехъди вичин.

Марфадикай хабардари,
Цав рахазва мукъвал-мукъвал.
Чубанди хъиз, уъфт акъадриз,
Шимедай тълз катзава свал.

Эхъ, къукърумри авунач таб:
Гъугуналлаз акатна марф.
Цаву къевна вили ктаб,
Булутрикай хъвена гъарф.

...Гатун и марф фенач яръгал,
Рагъ хкатна рагарикай.
Муть хъхана Чехи вакъал,
Хважамжамдин рангарики.

* * *
Маргъухъанди язва векъ,
Гъекъ алахъиз пелелай,
Тик рагалай къарагъна лекъ,
Элкъвез ава хурилай.

Ахъцегъ пата къазваза лейсан,
Вацлавай яд рагъул я.
И макъамни я заз масан,
Тазвачир зун сугъул яз.

Гъар санава михъ нефес,
(Чил хъультул я тини хъиз).
Япарава Самурдин сес,
Кутъягъ тежер мани хъиз.

Баркаван тир цивди адан
Паласаяр дигизва.
Бегъерлу хъун багъни бустан
Тушни вакъун игитвал!

* * *
Вахъ ама гъа къветрен ериш,
Зи пел хъанва бириш-бириш.
Жегъил чавуз тахъай заз свас,
Яраб къахчун ятла къисас?

Эхъ, вун кълсни хъанвач дегиши,
Зун къисасрив я ви вердиш.
Къйт хъанва заз ви къаш-къабагъ,
Арадаваз гъијрандин дагъ.

Гила гъар сад хъанва харцин
кълалар.

Гила гъж я: зун жегъил туш,
А дагъ къахчур амач захъ гуж...
* * *

Чилел гатфар атана мад,
Марвардин цукъ чагъындава.
Заз теменар бахшиз са-сад,
Яр мекъерин машиндава.

* * *
Къульпун никъив гва хупл дамах,
Чагъиндай акъалтна къаз!
Вич марфадив хъана уртах,
Хакъ жезвай акваз-акваз.

Яд бул хъай къубуд винел
Таза нацлар ава къульз.
Вацл рахазва гъа са ванцел,
Каф къилеллас катиз гъульпүз.

Къунуичи къацу тулал
Клев хъийизва виртледин регъ.
Къватл хъхъана вири санал,
Хипер ава ийиз гирнегъ.

...Къвазва бул марф, течиз акъваз,
Яръни югъди гъерекат ква.
Хакъ жезва никъевай къаз,
Лезги чилин берекат яз.

Акуна

Накъ шегъердин паркуна заз
Къвед хътин са руш акуна.
Регъу хъана заз тъвар жузаз,
Халис тъвус къуш акуна.

Виликай фена а жейран,
Векъе къвед хъиз,
Къекъвэз-къекъвэз,
Яраб азат тиртла аян,
Вичи турди зун къил элкъвэз,
Фена, къуна зун такурдай.
Ада заз тъвар кар я жеди.
Накъ паркуна заз акурди
Бахтарвардин яр я жеди.

* * *
За девиррин уъкъуль-цуру
дадмишна,
Зидвилерни эхна за, къил виневаз.
Хай чил, цав за санихъни
дегишина,
Къабул хъанач яд уълквейра
бине къаз.
Зи вилера вири дүнья гъаъзва,
Килидайвал тъбиатдин
легъзайриз.
Са легъзеди хабар къуна накъ
заяв:
"Вун яшамиш хъанани, лагъ,
гүзелдиз?.."
Жаваб гана за легъзедин суалдиз:
"Дуъз лагъайла, уъмур хъана
четинди.
Амма садран къалурнач жув
усалдиз,
Авай факай пайни гана етимдиз.

Дерт авайтлан, ам намерддиз
къалурнач,
Зи дердериз таб гана за
устьундиз.

Гъич садазни арза-ферзе
ракъурнач,
Жува абуруз жаваб гана секиндиз.

Дагъдин хуъре чубанвална исара,
Дуъзендани зи гъилера пер хъана.
Эхъ, санани амукънч зун авара.
Гъакл ятланы, садранзи зи пер ханач.

Дин

Суал-жаваб

Дишеңглийриз гъайван (кал, хеб, верч ва икмад) туквадай ихтияр авани?

Туквадай ихтияр гъар са мусурман итимдиз ва я дишеңглийди ава, гъатта жунуб (ферз тир гъусудин яд иличун лазим тир) гъалда авай инсандини.

Имам аш-Шафинидин мазгъабдин алым Мугъаммад Амин аль Курди вичин "Танвир аль-Къулуб" ктбда къизива: "Гъайван тукун патал виридалайни лайхлубур яз гъисабзана: акъуллудаказ фикир ийидай мусурман итим, ахпа акъуллудаказ фикир ийидай мусурман дишеңгли, ахпа къилди вичелай кар алакъдай мусурман гада (ругуд-ирид ийисе авай) ("Танвир аль-Къулуб", 252-чин).

* * *

Аттай кикер ва чарар Исламда цай яна кудай ихтияр авани?

Имам Хатып аш-Ширбиниди вичин "Мугъни аль-Мугътаж" ктбда къизива:

"Аттай кикер ва чарар, гъакъни бедендинай къакъаттай иви чилик кутун хъсан я".

КЪАРАР:

- чарар ва кикер цай яна кун къадагъа туш, амма бедендинай къакъатнавай күлсар чилик кутун хъсан я.

"Ас-салам" газетдай

"Лезги газетда" диндин пак къыннар жезва. Гъавилий ам чиркин чайрал гадарун къадагъа я.

Дульнияды

Икърар къуватда жеда

Туркиядин президент Р.Эрдогана малумараивал, улькведихъ Россиядивай зенитдин ракетайрин С-500 комплексар маса къачунин икърар чурдай фикир авач. Идакай NTV чешмеди хабар гана.

Туркиядин рэгъбердин гафарай, эгер икърар чурдайтла, ам къайдасуз амал жеда, гъикл хъи, къве терефдини адан къуль-шувъльярни кваз тестикъарнава, гъа жергедай - яз кредитдин месэлэярни. Савдадин икърар күтэгъайдалай кулухъ Туркиядин Россиядивай С-500 ракетайр маса къачунин месэладиз килигда.

14-февралдиз, Россиядин Президент В.Путин амал жеда, гафарай, эгер икърар чурдайтла, ам къайдасуз амал жеда, гъикл хъи, къве терефдини адан къуль-шувъльярни кваз тестикъарнава, гъа жергедай - яз кредитдин месэлэярни. Савдадин икърар күтэгъайдалай кулухъ Туркиядин Россиядивай С-500 ракетайр маса къачунин месэладиз килигда.

14-февралдиз, Россиядин Президент В.Путин амал жеда, гафарай, эгер икърар чурдайтла, ам къайдасуз амал жеда, гъикл хъи, къве терефдини адан къуль-шувъльярни кваз тестикъарнава, гъа жергедай - яз кредитдин месэлэярни. Савдадин икърар күтэгъайдалай кулухъ Туркиядин Россиядивай С-500 ракетайр маса къачунин месэладиз килигда.

Анкарадив ракетаяр агақъарунин гъакъиндай икърар күтүнүнин месэлэдиз килигда.

Такъатар артухарда

Набутвал квай ва аял чавалай 1-группадин набутрихъ гелкъевзай Россиядивай гузай такъатар алай ийисан 1-июндилай къве сеферда - 10 агъзур манатдал къван артух жеда. Талукъ тир къарап Владимир Путин 7-марцдиз акъудна. 2013-ийисан 26-февралдин 175-нумрадин къарапдик дегишвилер күтүнүн.

Федеральный Собранидиз ракъурдай Чарче В.Путин амалумараивал, Россиядин хизанран алай налогрин пар тимил хъун лазим я. Регионари лагъайтла, күмек патал алава серенжемар теклифна къанды. "Асул къайда ихтианды хъун лазим я: аялар - газаф, налогар - тимил", - гъавурдик кутуна улькведен рэгъберди.

Газаф аялар авай хизанриз күмекдин серенжемдин еринда Президентди квартирада гъар са аялдин къилиз 5 кв метрдин, хусуси къавале 7 кв. метрдин къадарда ва ругуд соток чилин участокдай гузай налогрикай азад авун тапшурмишна.

Идалайни гъейри, 2020-ийисан 1-январдилай гъар са нефесдал яшиши хъун патал лазим тир пулдин агъя къанин къадардин къве къадардилай артух дуллух гъалт тийизвай хизанрини пулдин такъатар къауда. Къанундал аласлу яз, исята ихтианды яшиши хъун патал лазим тир пулдин агъя къанин къадардин садни зуралай артух түшиз дуллух къевзай хизанриз талукъ я.

Щийи къайда

США-дин президент Дональд Трампа ва адан къумекчийри Америкадин къушуннар маса ульквейриз акъудунай къаудай гъакъидин щийи къайда түккүрнава. Идакай "CNN" чешмеди хабар гузва.

Вашингтонда тестикъарнавайвал, гъамишан къиметдал 50 процент алала хъувунва. Щийи къайдадал аласлу яз, США-дин яракъул къушунар чини сергятириз къабулай гъукуматри вири харжирин гъакъы гуда, гуъгуънлай и тақватрин са пай мадни алава яз хгуда. И карди ахътин гъалдал гъида хъи, Америкадин аскерар хүн абурун терефдардиз вад ва я ругуд сеферда багъаз акъвазда. США-дин аскерар къабулзай вад ульквейриз бес къадарда гъакъы гузвач лугъуз, Трампа галаз-галаз са шумуд ийисуз наразивалзайвай.

США-дин къушуннар 100-лайни газаф ульквейра, газаф-газаф Японияда, Кыиблепатан Кореяды, Германияда, Катарда ва Арабрин Сад хъянвай Эмирата (ОАЭ) ава.

Дустагъыда тун хиве къуна

Украинадин президентвиле кандидат тир Юлия Тимошенко манумараивал, эгер сечкира вич гъалиб хъайтла, улькведен исята авай президент уголовный жавабдарвилиз чулагвада. Идан гъакъиндай ада "Ib.ua" чешмедин гайи интервьюда раижна.

Тимошенко манумараивал, эгер сечкира вич гъалиб хъайтла, улькведен исята авай президент уголовный жавабдарвилиз чулагвада. Идан гъакъиндай ада "Ib.ua" чешмедин гайи интервьюда раижна.

Юлия Тимошенко манумараивал, эгер сечкира вич гъалиб хъайтла, улькведен исята авай президент уголовный жавабдарвилиз чулагвада. Идан гъакъиндай ада "Ib.ua" чешмедин гайи интервьюда раижна.

Тимошенко манумараивал, эгер сечкира вич гъалиб хъайтла, улькведен исята авай президент уголовный жавабдарвилиз чулагвада. Идан гъакъиндай ада "Ib.ua" чешмедин гайи интервьюда раижна.

Бахтуни гъана

Ростовский областдин агъалиди 160 манатдихъ маса къачур лотерейдин билетдай вад миллион манатдилай газаф пул ақъатна. Идакай "Гослото" сайтда хабар гузва.

Чешмедин делилралди, адакай "Гослото" къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейдай азад ақъатай пулдин къадар 5 миллионни 24 агъзур манат я. Налог къурдалай кулухъ Россиядивай 4 миллионни 371 агъзур манат амуъда.

Лотерейдин сайтдин делилралди «Гослото» къугъувзвайбурун арада мартдин вацралай гъалиб хъайтла къеди къеди лагъай миллионер хъана. Лотерейд

понедельник, 18 марта

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.10 «Заряжайся!» 6+
 08.20 Мультифильмы 0+
 08.55 «Заряжайся!» 6+
 09.10 X/ф «Чужая родина» 0+
 11.05 «Служба Родине» 16+
 11.30 «Мой театр» 12+
 12.05 «Парламентский вестник» 12+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 Театральная постановка Владимира Академического театра драмы «Загадочные вариации» 12+
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.55 X/ф «Зайчик» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.55 X/ф «Марица» 0+
 18.10 «Здравствуй, мир!» 0+

18.45, 01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30, 22.30 Время новостей Дагестана

20.00, 23.00 Время новостей Махачкалы

20.20 «Будни Клиники Аскерханова» 12+

21.10 «Специальный репортаж» 12+

21.35 «Учимся побеждать»

21.55 «На виду» 12+

23.20 «Глобальная сеть»

23.50 Д/ф «Кавказские истории. Новолак 2011»

00.30 Время новостей Дагестана

01.35 Т/с «Владыка морей»

02.40 Д/ф «Язык орнамента» 12+

03.05 X/ф «Дождь темный» 16+

04.50 Передача на табасаранском языке «Мил»

05.25 «Учимся побеждать»

05.40 X/ф «Марица» 0+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро. (16+).
 9.00 Новости. (16+).
 9.25 Сегодня 18 марта. День начинается.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости. (16+).
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости. (16+).
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.25 Время покажет. (16+).
 19.50 Путешествие. (16+).
 20.00 Время покажет. (16+).
 20.20 «Подробности» 12+
 20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 22.05 «Специальный репортаж» 12+
 23.20 «Угол зерния» 16+
 23.50 Д/с «Кавказские истории. Мать» 16+
 01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва агъбу»
 01.35 Т/с «Владыка морей»
 02.40 X/ф «Великий диктор» 0+
 04.50 Передача на лакском языке «Альчи ва агъбу»
 05.25 X/ф «Невеста из Парижа» 0+

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести-Дагестан
 17:25 Парламентский вестник
 17.45 Дети надежды. Проблемы детской онкологии
 18.15 Акценты.
 19.00 Утро России.
 19.55 О самом главном. (16+).
 20.00 Среда. (16+).
 20.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 21.00 Вести.
 21.30 Т/с «Шифр». (16+).
 23.30 Большая игра. (12+).
 0.30 Познер. (16+).
 1.30 Т/с «Убойная сила». (16+).
 3.00 Новости. (16+).
 3.05 Убойная сила. (16+).
 3.40 Мужское/Женское.
 4.30 Контрольная закупка.

НТВ

5.00 Т/с «Лесник». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.10 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 10.00 Среда. (16+).
 10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 13.00 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
 14.00 Место встречи. (16+).
 16.00 Среда. (16+).
 17.15 ДНК. (16+).
 18.15 Основано на реальных событиях. (16+).
 19.00 Среда. (16+).
 19.50 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 20.00 Бадай разведемся! (16+).
 21.00 Т/с «Реализация». (16+).
 23.00 Изменить нельзя. (16+).
 0.00 Среда. (16+).
 0.10 Поздняков. (16+).
 0.20 Т/с «Новая жизнь сырщика Гурова». (16+).
 2.15 Поедем, поедим!
 2.40 Т/с «Лесник». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
 6.50 Удачная покупка. (16+).
 7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.30 Давай разведемся! (16+).
 9.30 Тест на отцовство. (16+).
 10.35 Т/с «Агенты справедливости». (16+).
 13.40 Мой герой.
 14.30 События.
 15.05 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 Т/с «Чисто московские убийства».
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 23.05 Знак качества. (16+).
 0.00 События. 25-час.
 0.35 Д/ф «Андропов против Щелкова. Смертельная схватка». (12+).
 1.25 Д/ф «Яновидящий Хануссен. Стрелочник судьбы». (12+).
 2.15 Т/с «Анна-детектив». (12+).
 5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.10 X/ф «Доброе утро»
 10.00 Д/ф «Я не простила предательства». (12+).
 10.55 Городское собрание.
 11.30 События.
 11.50 Т/с «Чисто английское убийство». (12+).
 13.40 Мой герой.
 14.30 События.
 15.05 Город новостей.
 15.05 Т/с «Анна-детектив».
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 Т/с «Чисто московские убийства».
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 23.05 Знак качества. (16+).
 0.00 События. 25-час.
 0.35 Д/ф «Андропов против Щелкова. Смертельная схватка». (12+).
 1.25 Д/ф «Яновидящий Хануссен. Стрелочник судьбы». (12+).
 2.15 Т/с «Анна-детектив». (12+).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.10 Военная приемка.
 9.00 Новости дня.
 9.15 Не факт!
 9.50 Т/с «Литейный, 4». (16+).
 10.00 Военные новости.
 10.05 Т/с «Литейный, 4». (16+).
 13.00 Новости дня.
 13.15 Т/с «Гаишники. Продолжение». (16+).
 14.00 Военные новости.
 14.05 Т/с «Гаишники. Продолжение». (16+).
 18.00 Новости дня.
 18.30 Специальный репортаж. (12+).
 18.50 Д/с «Подводный флот России». (12+).
 19.40 Скрытое угрозы. (12+).
 20.25 Д/с «Загадки века». «Тайна смерти Сергея Мавроди». (12+).
 21.15 Новости дня.
 21.25 Открытый эфир. (12+).
 23.00 Между тем. (12+).
 23.30 Т/с «Гаишники. Продолжение». (16+).
 3.40 X/ф «Кольцо из Амстердама». (12+).

вторник, 19 марта

РГВК

06.50 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»
 08.00 «Заряжайся!» 6+
 08.10 Мультифильмы 0+
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.50 «Заряжайся!» 6+
 08.55 Д/с «Исчезновения»
 09.25 X/ф «Бумбараши 0+»
 11.50 «Будни Клиники Аскерханова» 12+
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 «На виду» 12+
 13.35 Д/ф Язык орнамента
 14.10 «Учимся побеждать»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.55 X/ф «Человек-амфибия» 0+
 16.30 Время новостей Дагестана

16.55 X/ф «Невеста из Парижа» 0+

18.25 «Живые истории» 0+

18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва агъбу»

19.30, 22.30, 00.30 Время новостей Дагестана

20.00, 23.00 Время новостей Махачкалы

20.20 «Подробности» 12+

20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+

22.05 «Специальный репортаж» 12+

23.20 «Угол зерния» 16+

23.50 Д/с «Кавказские истории. Мать» 16+

01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва агъбу»

01.35 Т/с «Владыка морей»

02.40 X/ф «Великий диктор» 0+

04.50 Передача на лакском языке «Альчи ва агъбу»

05.25 X/ф «Невеста из Парижа» 0+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро. (16+).
 9.00 Новости. (16+).
 9.25 Сегодня 19 марта. День начинается.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово! (16+).
 12.00 Новости. (16+).
 12.15 Время покажет. (16+).
 15.00 Новости. (16+).
 15.15 Давай поженимся! (16+).
 16.00 Мужское/Женское. (16+).
 17.00 Время покажет. (16+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.25 Время покажет. (16+).
 19.50 Путешествие. (16+).
 20.00 Время покажет. (16+).
 20.20 «Подробности» 12+
 20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
 22.05 «Специальный репортаж» 12+
 23.20 «Угол зерния» 16+
 23.50 Д/с «Кавказские истории. Мать» 16+
 01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва агъбу»
 01.35 Т/с «Владыка морей»
 02.40 X/ф «Великий диктор» 0+

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Шолтавысы» (на ногайском языке)
 11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести-Дагестан
 17:25 Республика Умники и умницы Дагестана
 17.40 Умники и умницы Дагестана
 18.05 Брейн-ринг
 18.25 К дню моряка-подводника. Командир Атомохода
 19.00 Утро России.
 19.00, 11.00, 14.00 Вести.
 19.25 Утро России.
 19.55 О самом главном. (16+).
 20.00 Среда. (16+).
 20.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 21.00 Вести.
 21.30 Т/с «Шифр». (16+).
 23.30 Большая игра. (12+).
 0.30 Вечерний Ургант. (16+).
 1.00 Т/с «Убойная сила». (16+).
 3.00 Новости. (16+).
 3.05 Мужское/Женское.
 4.00 Давай поженимся! (16+)

НТВ

5.00 Т/с «Лесник». (16+).
 6.00 Утро. Самое лучшее. (16+).
 8.10 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
 10.00 Среда. (16+).
 10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 13.00 Среда. (16+).
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
 14.00 Место встречи. (16+).
 16.00 Среда. (16+).
 17.15 ДНК. (16+).
 18.15 Основано на реальных событиях. (16+).
 19.00 Среда. (16+).
 19.50 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
 20.00 6 кадров. (16+).
 21.00 Т/с «Реализация». (16+).
 23.00 Изменить нельзя. (16+).
 0.00 Среда. (16+).
 0.10 Т/с «Новая жизнь сырщика Гурова». (16+).
 2.05 Поедем, поедим!
 2.40 Т/с «Лесник». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
 6.50 Удачная покупка. (16+).
 7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
 8.30 Давай разведемся! (16+).
 9.30 Тест на отцовство. (16+).
 10.30 Т/с «Агенты справедливости». (16+).
 13.40 Мой герой. Александр Яцко. (12+).
 14.30 События.
 15.05 Т/с «Анна-детектив».
 17.00 Естественный отбор.
 17.50 Т/с «Чисто московские убийства».
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38. (16+).
 20.20 Право голоса. (16+).
 22.00 События.
 23.05 90-е. Секс без перевала. (16+).
 0.30 Т/с «Влюбленные женщины». (16+).
 3.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 4.20 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 5.05 Т/с «А

ПЯТНИЦА, 22 марта**РГВК**

06.50 «Заряжайся» 6+
07.00,08.30,12.20,14.30,16.30
 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на аварском языке
07.55 «Заряжайся!» 6+
08.05 Мультифильм 0+
08.50 «Заряжайся!» 6+
08.55 Д/с «Исчезновение»
09.25 X/f «Анастасия» 12+
11.30 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети
12.00 «На виду» 12+
12.55 «Агросектор» 12+
13.20 «Человек и вера» 12+
14.00 «Галерея искусств» 6+
14.55 X/f «Задорной игрок»
16.55 За скобками» 12+
17.00 X/f «Конец Чирвы-Козыря» 12+

18.35 Обзор газеты «Дагестанская правда» 12+
18.45,01.00,04.55 Передача на кумыкском языке
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Дагестана
20.20 «Подробности» 12+
20.50 «На виду. Спорт» 12+
21.30 «Молодежный микс»
21.50 «Память поколений» Араз Алиев 12+
15.45 Мужское/Женское.
16.45 Время показет. (16+).
18.00 Чемпионат. (16+).
18.25 К Всемирному дню борьбы с туберкулезом. Профилактика и помощь
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
11.45 X/f «Загадочные места» 12+
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 X/f «Трест, который лопнула» 3 с. 0+
02.40 X/f «Большие маневры» 12+
04.25 «Память поколений» Араз Алиев 12+
05.30 X/f «Конец Чирвы-Козыря» 12+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро. (16+).
9.00 Новости. (16+).
9.25 Сегодня 22 марта. День начинается.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово! (16+).
12.00 Новости. (16+).
12.15 Время показет. (16+).
14.00 ЧМ по фигурному катанию. Женщины. Произвольная программа. Прямой эфир из Японии. По окончании - Новости. (16+).
15.45 Мужское/Женское.
16.45 Время показет. (16+).
18.00 Чемпионат. (16+).
18.25 К Всемирному дню борьбы с туберкулезом. Профилактика и помощь
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
11.45 X/f «Загадочные места» 12+
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 X/f «Трест, который лопнула» 3 с. 0+
02.40 X/f «Большие маневры» 12+
04.25 «Память поколений» Араз Алиев 12+
05.30 X/f «Конец Чирвы-Козыря» 12+

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Вести-Дагестан
17:25 Мир Вашему дому
18.45 Дагестан спортивный
18.05 К Всемирному дню борьбы с туберкулезом. Профилактика и помощь
18.25 Мелодии и ритмы гор. Концерт
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
11.45 X/f «Загадочные места» 12+
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 X/f «Трест, который лопнула» 3 с. 0+
02.40 X/f «Большие маневры» 12+
04.25 «Память поколений» Араз Алиев 12+
05.30 X/f «Конец Чирвы-Козыря» 12+

НТВ

5.00 Т/с «Лесник». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.10 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).
10.00 Сегодня. (16+).
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерть». (16+).
13.00 Сегодня. (16+).
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
14.00 Место встречи. (16+).
16.00 Сегодня. (16+).
16.30 Место встречи. (16+).
17.15 ДНК. (16+).
18.10 Жди меня. (12+).
19.00 Сегодня. (16+).
19.25 Д/ф «Разворот над Атлантикой». (16+).
20.00 Т/с «Реализация». (16+).
0.15 ЧП. Расследование. (16+).
0.50 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
1.20 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
2.15 Квартальный вопрос. (16+).
3.05 Агенты справедливости. (16+).
4.50 Тест на отцовство. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30,7.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.35 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.35 Двойной разведемся! (16+).
9.35 Тест на отцовство. (16+).
10.40 Т/с «Агенты справедливости». (16+).
11.30 События.
11.50 X/f «Муж с доставкой на дом». (12+).
13.10 Т/с «Анатомия убийства. Убийственная справедливость». (12+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Анатомия убийства. Убийственная справедливость». (12+).
17.35 Детектив «Дело Румянцева».
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия «Мужчина в моей голове». (16+).
2.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
22.00 В центре событий.
23.10 Он и Она. (16+).
0.40 Комедия «Ва-банк 2».
2.25 Петровка. 38. (16+).
2.40 Детектив «Человек без паспорта». (12+).
3.30 X/f «Чужая родня».

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.00 Д/ф «Владимир Винокур. Смертельный номер».
9.00 X/f «Муж с доставкой на дом». (12+).
11.30 События.
11.50 X/f «Муж с доставкой на дом». (12+).
13.10 Т/с «Анатомия убийства. Убийственная справедливость». (12+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Анатомия убийства. Убийственная справедливость». (12+).
17.35 Детектив «Дело Румянцева».
19.40 События.
20.00 Детектив «Родные руки». (12+).
22.00 В центре событий.
23.10 Он и Она. (16+).
0.40 Комедия «Ва-банк 2».
2.25 Петровка. 38. (16+).
2.40 Детектив «Человек без паспорта». (12+).
3.30 X/f «Чужая родня».

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с «Москва фронт». (12+).
6.35 X/f «Выйти замуж за капитана».
8.40 X/f «Приступить к ликвидации».
9.00 Новости дня.
9.15 X/f «Приступить к ликвидации».
10.00 Военные новости.
10.05 X/f «Приступить к ликвидации».
11.50 Т/с «Государственная граница». (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Государственная граница». (12+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Государственная граница». (12+).
18.00 Новости дня.
18.35 Т/с «Государственная граница». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 Т/с «Государственная граница». (12+).
2.30 Д/ф «Нормандия-Неман». (12+).
3.30 X/f «Чужая родня».

суббота, 23 марта**РГВК**

07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке
07.55 Мультифильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 X/f «Кочубей» 0+
10.45 «Память поколений» Араз Алиев 12+
11.20 «Мой малыш» 12+
11.50 «Добротность» 12+
12.15 «На виду. Спорт» 12+
12.55 «Молодежный микс»
13.15 Праздник русской культуры «Масленица 2019»
14.40 X/f «Грациозо» 6+
15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Дагестанское кино. X/f «Чегери» 12+
18.20,05.25 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Абубакар» 6+

18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Парламентский вечерник» 12+
20.25 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
20.50 «Первая студия» 12+
21.40 Ток-шоу «Время говорить молодым» 12+
23.00 X/f «Усатый нянь» 0+
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
01.35 X/f «Мой малыш» 12+
02.00 X/f «Фанфан-Тюльпан» 12+
04.50 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ

5.00 Давай поженимся! (16+).
6.00 Новости. (16+).
6.10 X/f «Мой ласковый и нежный зверь». (12+).
8.10 Играй, гармонь любимиая! (12+).
8.55 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.00 Новости. (16+).
10.10 ЧМ по фигурному катанию. Танцы. Произвольная программа.
12.00 Новости. (16+).
12.15 Идеальный ремонт.
13.20 Живая жизнь. (12+).
16.25 Кто хочет стать миллионером? (12+).
18.00 Сегодня вечером.
21.00 Время. (16+).
21.20 К 70-летию В. Леонтьева. Большой концерт в Государственном Кремлевском дворце. (12+).
23.45 X/f «Двое в городе».
1.40 ЧМ по «Сумасшедшее сердце». (16+).
3.45 Модный приговор.
4.40 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России. Суббота.
8.40 Местное время. Суббота. (12+).
9.20 Пятеро на одного.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 X/f «Отогрей мое сердце». (12+).
12.00 Вести. (16+).
12.15 Идеальный ремонт.
13.20 Живая жизнь. (12+).
16.25 Кто хочет стать миллионером? (12+).
18.00 Сегодня вечером.
21.00 Время. (16+).
21.20 К 70-летию В. Леонтьева. Большой концерт в Государственном Кремлевском дворце. (12+).
23.45 X/f «Двое в городе».
1.40 ЧМ по «Сумасшедшее сердце». (16+).
3.45 Модный приговор.
4.40 Мужское/Женское.

НТВ

5.00 ЧП. Расследование. (16+).
5.40 X/f «По прозвищу „Зверь“». (16+).
7.25 Смотри.
8.00 Сегодня. (16+).
8.20 Зарядись удачей! (12+).
9.25 Готовим с Алексеем Зимним.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 X/f «Отогрей мое сердце». (12+).
12.00 Еда живая и мертвоя.
12.20 Квартирный вопрос.
13.00 Поехали, поедим!
14.00 Круглая история. (12+).
15.00 Своя игра.
16.00 Сегодня. (16+).
16.20 Одноажды... (16+).
17.00 Д/с «Предсказания: 2019». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Арифметика подлости». (16+).
2.20 Д/с «Восточные жены». (16+).
2.25 Т/с «Звезды сошлись». (16+).
3.20 Международная пилометра. (18+).
0.15 Квартирник НТВ у Маргалиса. Линда. (16+).
1.30 Фоменко фейк. (16+).
1.55 Дачный ответ.

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.10 Мелодрама «Молодая женя». (16+).
9.05 Мелодрама «Лучше всех». (16+).
12.15 Полезно и вкусно. (16+).
12.20 Мелодрама «Лучше всех». (16+).
13.25 Мелодрама «Верь мне». (16+).
17.45 Про здоровье. (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Горизонты любви. (16+).
22.55 Д/с «Предсказания: 2019». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Арифметика подлости». (16+).
2.20 Д/с «Восточные жены». (16+).
3.25 Д/с «Мисс Россия». (16+).
4.45 Д/с «Предсказания: 2019». (16+).
5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.20 АБВГДейка.
6.45 Комедия «Молодая женя». (

“Ви игитвилиз, Ленинград!”

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Ихътин лишандик кваз мукъвара Махачкъалада, “Россия - зи тарих” тарихдин паркунин залда, Ленинграддилай гъалкъа алудна 75 йис тамам хъуниз талукъарна, республикадин дистанционный къайдада инвалид аялриз чирвилер гудай централдин (РЦДОДИ) аялрин иштираквал аваз мярекат кылы тухвана. Анил Ленинграддин блокадада хъайи Марина Бессаловадиз, “Аскеррин дидейрин Комитет” общественный организацийдин председатель Зульфия Мегъамедовадиз, гъакни Махачкъаладин Татам Мурадован тъварунихъ галай искусствойрин 5-нумрадин школадин директор Асия Гъажиевадин рөгъбервиллик кваз тербия къачузвай аялриз ва муаллимиз, Каспийскдин М.Гъажиеван тъварунихъ галай гъульпүн военный школадин ученикрайз-кадетриз ва масабуруз эвер ганвай.

Мярекатдин тешкилатчи РЦДОДИ-да яргъял йисара тарихдин тарсарин муаллим яз намуслудаказ зегьмет чулагзвайчи ватандаш, вичин ери-бине Сулейман-Стальский райондин Испикрин хъярят Нуритат Эрзихановна Абдулкъадирова тир.

Къетленвал мадни а кардикай ибарат тир хъи, мярекат кылы тухувай Нуритат Абдулкъадировади ва РЦДОДИ-дин выпускник Рамазан Шамхалова Россиядин

Кеферпатаң меркездин блокададиз, Ватандин Чехи дядвездиз талукъа вакъиайрикай лугунилай, аялри ширир келенуилай гъери, кваси хъанвайбуруз “Россия - зи тарих” тарихдин паркунин мумкинвилерикай менфят къачуналди, зурба экрандилай саки 900 юкузни ифриз давам хайи а мусибатдин вакъиаяр къалурна. Аялар видеориз еке итиждивди тамашна. 1943-йисан 7-февралдиз Ленинграддин Финляндский вокзалдик Чехи чилелай недай сурст аваз сад лагъай поезд атайла, залда авай аялрин шадвилыхъ къадар авачир...

Эхирдай аялри “Крейсер Аврора”, “Куй гъамиша рагъ хъурай!” ва маса манияр та-мамарна. “Россия - зи тарих” тарихдин паркунин генеральный директор Азнаур Аджиеваз ва амай къуллуғчийриз мярекат кылы тухуз къумек гунай чухсағыл лагъана.

Мярекатдилай гъульни Нуритат Абдулкъадировадиши галаз кылы фейи куль-су субъетдай малум хъайвал, дистанционный къайдада (компьютеррикай менфят къачуналди) чирвилер къачузвай аялар патал и журедин гъар са мярекатдихъ къетен метлеб ава. Сағысуз ва я бедендин мумкинвилер сергъятламиш хъанвай аялрин гъульпүн ачух хъунихъни, абуруз чиз-чеб, гъатта республикадилай къецепатарайни инсанар тамашиз къевзай тарихдин еке парк мукъувай акунихъни еке вакиблувал ава. Аялар мярекатдив рикл газэгчүни, хъсан гъазурвал акуни и кардин шагындалава, - къайдна Нуритат Эрзихановнади.

Чи багъри ерияр

Хъур такур хъуръунвияр

Ибадуллагъ УРДУХАНОВ,
Къурукаларин СОШ-дин
ИЗО-дин муаллим

Дульяда виридалайни багъа, азиз ва ширина, са къунхъни дегишиз, гъакл хъягъиз тежер ва, чалай аслу тушиз, чаз къисмет хъанвай кылин къве “шай” ава: Диде ва Ватан. Диде-бубади чаз хусуси тъвар, мусурмандин ва ата-бубайрин баркаллу крарни адетар багъишилава. Гъакл хайи вахт, чак къейдзлавай шагъадатнама гузва. Заз къе хайи чакдикай жуван веревирдер ийиз, фикира лугъуз къланзала.

Гъар са касдиз вич хайи ва чехи хъайи чака - ватан, гъакл бубайрин гъвечи ватан - багъри ерияр ава. Гъайиф хъи, парабурухъ (куч хъана) къе чи тарихдин къиль, бине тир, виликан несилар яшамиш хъайи багъри чака - дагъулух хъуръер, мулкар амач, абури чакана, хараптайриз элкъвенва. Чизмайды анжак тъварар я.

Зун Ахъцеяра дидедиз хъана, ватан Ахъцеяр я. Амма зи бубайрин ватан, ери-бине ава - Мацар. Заз и хуръина аватанни чизвач, акунвач. Им, эвелимжи нубатда, дидебудадин, алха жуван тахсир я. Ятгани заз инсанри “мацуви” лугъузва, яни чи тарихдин хуръ - бубайрин гъвечи ватан - гележеддин несилизни ишара ийизва, эзбер ийиз, жемятдин риклеря ва мецел хъуръун тъвар хъзвана. Им хъсан кар я. Гъайиф хъи,

чехи несилар чавай къакъатзала, абурухъ галаз бязи чи адетар, нугъатар, фольклорни квахъзала. Иккъ тахъун патал чна гъар сада квахъзлавай гъвечи ватандин крар, адетар, нугъатдин гафар, сивин яратмишунар хънин кардик алакъдай пай кутуна къланда.

Жувакай рахайта, 4-5 йис вилик зи гъиле зи хъуръун са къульне шикил гъятына. Мацарин хуръун шикил-гъеле жемят къуч тахъанмаз (1972-й.) янавай. Анжак тъя чавуз заз жуван хуръ сифте яз шикилдай акуна, ватанпересвилин руьгъя акуна, анил физ кълан хъана. Таксирлу я - гъелье физ хъанвач. Са къадар фагъумайдалай къулухъ зун, и ядигар шикил чехи хъувуна, шихинал рангаради чулагъаз алакъуна. Куй жегыл несилизи чин бубайрин ватан шикилдай хъайтлани акурай лагъана фикирна. Исятда и хуръ (са мус ятлани адаш шегъер лугъузвай), гадарна, хараптайриз элкъвенва. Гъа и шикилдилай башламишна, вахтар алатаила, мацувири чин хъуръенли, белки, чан хъкда. Ишалллагай!

* * *

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ.

Гъуръметлу Ибадуллагъ муаллимди Мацарин хуръукай, адан шикил жагъанвайдакай, ам кетендадан рангаради чулагъаз алакъайдакай къънева. Гъайиф хъи, мақъаладихъ галаз а “ядигар шикил” редакциядиз рекъе тунвачир.

Мурад - хуръел чан хъун

Юсиф САРКАРОВ,
гъевескар эколог, шикилчи

Къецил алайди къуд тиртлани, югъ, гатфариз хъиз, рагъ авай гульпушанди тир. Фотоаппаратни къачуна, дагъулух хайи тъбиатдин акунрикай лезет худунин мурдадалди жуван ракъун балкъан “Нивада” аваз зун къядан Къучагърин хуръуз хажхъана. Муштулух - машиндаваз! Эхъ, гила анил машиндин рехъ хъанва.

2018-йисан августдиз Азербайжандин Къучагъ-уба хуръун кимел агъсакъалри чин бубайрин ватан тир къульне Къучагърин хуръуз машиндин рехъ тукъурунин къарап къабулна. И кардиз 300 агъзур манат садакъадин пул къватлана, дагъдин хуръуз рехъ акъудун хиве къурисан къучагъвияр тир Руслан Ризвановав, Заур Алирзаевав, Нуридин Альмедагъаевав вугана. “Къурукал-Къучагъ” дагъдин тик - рехъ абуру гъа йисан ноябрдин ваца Гъа иккъ,

халъддин харжидалди электрик эквни тухвайта, маларин ферма (яйлахар ина хъсанбур ава) ва яшайишдин къве къвални эцигайта, белки хуръел чан хъвен”, умуд кутазва къучагъви агъсакъалри.

Къутункъарин къилихъ галай къульне Къучагърин хуръяй, гъульпүн дережадилай 2200 метрдин къакъандай, хайи тъебиатдин парга гүзел, гъейтлши шикилар ачух жезва. Иней, капал алайбур хъиз, къадим Ахъцеяр, Ахъцеяр вацун ва Хинерин хуръун деряяр, живеди къунвай пак Шалбуз дагъ, Левер кълам, Къурукъинар, Смугъулприн, Лгарин, Хкемрин хуръер хъсандин аквазва. Хайи ерийрал дамахиз, ватанпересвилин гыссер акатзва.

Къейд ийин, Къурукъинар, Усурар, Хкемар, Хъульпер, Къутункъар хъиз, Къучагъарни са девирда, Ахъцеяр фена, чин яйлахра амукъайбурукай арадал атай хуръя. Яшайишдин шартлар четин тирвиялай 1962-йисуз бязибур Къурукалал эвична, са къадарбур Азербайжан патаз куҷа хъана, тъянани чин хуръ кутуна.

Пушкинан эсеррин

Къагъриман ИБРАГИМОВ

И йикъара Белиж поселокдин аялрин яратмишунрин къвале, чехи шаир А.С. Пушкин дидедиз хъайдадилай инихъ 220 йис тамам хъуниз талукъарна, аялри чулагъунвай шикилринг выставкада хъана. Ана Дербент райондин къиблепатан зонадин школяра къелзлавай аялри пазурна, 1-паюна хъяновай 20 шикил Россиядин умуми образованидин гъуръметлу работник, Россиядин художникрин яратмишунрин Союз

дин член, машъур художник Мелик Агъбалаева, рамкайра тұна, шапарикай күрсарнавай.

Выставка ачухуниз талукъа шад гъалара кылы фейи мярекат поселокдин аялрин яратмишунрин къвалин директор М. Агъбалаева ачухна. Сифте гаф рахай Абдулгъамид Ражабова аялрин яратмишунриз хъсан къимет гана, выставкадин мана-метлебдикай күрүр суъбетта.

Эхирдай аялри А.С. Пушкинан эсерар келна. Выставкада приздин чакаир курбубуруз грамоталяр гана.

Къвенкъивечи чакаир къуна

Рагъидин ЭМИНОВ

И мукъвара Огни шегъерда боксдай республикадин къвенкъивечивал къазанмисун патал кылы фейи турнирда Ахъцеяр

рин филиалдин боксерар тир Шагърудин Жалалова (57 кг), Мемет Агъмединагъаева (47 кг), Завир Гъамзаева (40 кг), Тельман Гъажиева (30 кг) 1-чакаир къуна. Абуруз гъуръметдин грамоталяр ва медалар гана.

* * *

Московский областдин Долгопрудный шегъерда женгинин искусствойрин какахъай жуерьерай (ММА) Россиядин къвенкъивечивал патал турнир кылы фена. Ана сифте яз Ахъцеяр райондин 2-нумрадин ДЮСШ-дин тренер Эйнар Экберова ва Цийи Усурин ДЮСШ-да вердишвилер къауззай Къурбан Нурагъмедова иштиракна. Греплингдай акъяжунра Эйнар Экберова 62 килограммдин заланвал авайбурун арада 1-чакаир къуна. Цийи Усурин ДЮСШ-дин пагъливан Къурбан Нурагъмедов (54 кг) 2-чакаир лайхуу хъана. Чна пагъливанриз къазанмиснай агалкъунар мубаракзва. Къуй абурухъ мадни еке дережаяр хъурай!

райондин 2-нумрадин спортшколадин боксерини иштиракна. Къизгъиндиз кылы фейи и акъажунра ДЮСШ-дин Смугъул-

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядиин, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство
367018, Махачкъала, Насрутдинов пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ

Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ

М. А. АГЫМЕДОВ
65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Д. БЕЙБАЛАЕВ

Газеттис 52 сеферда акъатзана
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гузьчывал авунин рекъял Федеральны күлгүлтүдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация авна.

Регистрациядии нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалайр редакцияди түкүр хыйизва.
Макъалайр рецензия гузувач ва абур элкъенва ваххувач. Редакциядии макъалайр авторин фикирарад сад тахвин мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, Насрутдинов проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Иисан - 63249

Зур иисан - 51313

Чап ийиз ваххудай вахт - 21.00

Чап ийиз ваххана - 15.40

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан күче, б.

Тираж 7500

(Г) - Лишандик квай материалар
гъакъидих чапзавайбүр я.

(12) - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Камалдин ибарайр

Физмат дуъздаказ дуван,
Арза газ атайла бейниван.

Малла НУРИ

Къисметди инсандин кула тван тийидай пар авач.

Шагъ-Эмир МУРАДОВ

Пул хъайила, кицин гуцул
Межлисдин итим тушни бес?

Ахцегъ ГЪАЖИ

Къекъуналди жагъидач баҳт, ам къисметди гъана къланда.

Асеф МЕГЬМАН

Чални тергна, рикъял халкъдин тал тергна
Къил хузвай кас- ам я халис къейиди.

Мутрагъ САЛАХЪ

Им дуънья я нефс гвайбуру къандай патахъ ақъажавай.

Мегъамед ИБРАГИМОВ

Низ багъя ятла инсандин къимет,

Къуй гъада гурай аямдиз къимет.

Азиз АЛЕМ

Халисан шаирдин рикъл девирдин гуэзгүү, адан вахт алуумзайвай сяят, зенг хъун лазим я.

Гъажи ГАШАРОВ

Жув-жувахъ, жуван къуватрихъ, тарихидихъ ва гележегедихъ
инаниши тушир халкъдилай викъегъдаказ виликди физ алакъадач.

Мердали ЖАЛИЛОВ

Къланда лугъуз ихтибармир явадал,
Эхир са къуз къеви душман жеда, дуст.

Етим ЭМИН

Вахт виридалайни чехи духтур я: ада гапурдин херни, гафу-
нин херни сағъарда.

Нажмудин ШИХНАБИЕВ

Къадирсуз кас гъавурда тун,
Чир хъухъ, валлагъ, четин я.

Нариман КЪАРИБОВ

Кламу эvez ийидач гъич са вацни.

Куыре МЕЛИК

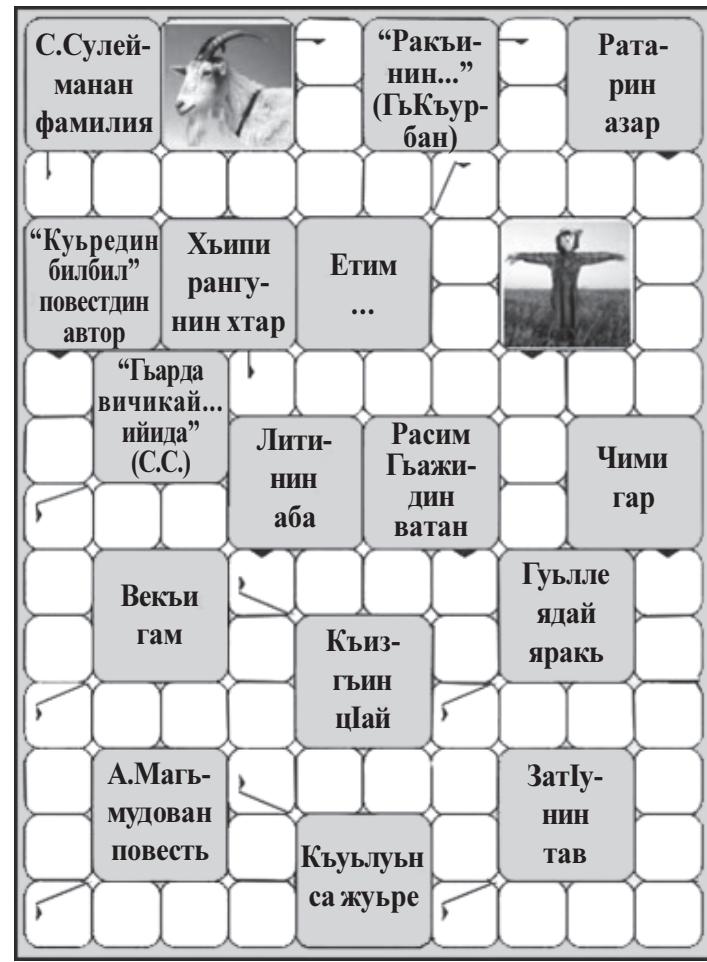
Савад авай инсандиз яшайишда вири рекъер ахъазва.

Мурсал АЛПАН

Къватайди - К.Къалажухви

Сканворд

Түккүртайди - Куругъли Къалажухви

"ЛГ"-дин 10-нумрадиз акъатай чайнворддин жаваб:

1. Гульназ. 2. Зина. 3. Айшат. 4. Тамара. 5. Алибекова. 6. Александра. 7. Айсат. 8. Туккүртайди. 9. Назлери. 10. Исинбаева. 11. Аскарова. 12. Афизат. 13. Тамум. 14. Март.

Ракъун рекъин - 120 йис

Гъажиагъа МЕГЬАМЕДШЕРИФОВ

Виши къад дийис пара вахт туш
Къадим Дербент яшарилай,
Бүй язавайд аждагъан туш,
Ам поезд я, келле галай.

Ракъун рельсер лигим хъана,
Тухуз парар шалонралди.
Цементни гъуэр, шалман гъана,
Ичирязавай вагонралди.

Ракъун рекъин къерех тирвал
Шегъерни хуэр пайда хъана.
Амукъавач шаз акурвал,
Вил тухузва, къайда хъана.

Меденивал физва вилик,
Шартлар жезва мадни гъилик.
Урус-дагъви чи дуствилин
Икъардалла къадак дузыгъун...

1900-йисуз Derbentdin вокзал (Цийиз жагъай шикил)

Хер акурди...

Гъасан ГъУСЕЙНОВ,
Белиж поселок

Алатай хъультъуз аранда ерли жив къванач. Тебнатдин къулавай шартларикай векъер-къалари, таари, инсанри, гъавадилай газа аслу тир гъайванри менфят къчуна.

Къалин къувери шаплайра фад хана. Чазни къве къефесда къве бугъаз къуэр авай. Са къуре февралдин юквара вад шараг хана. Сифтедай абур дуныядал вилерал перде алаа акъатзана. Ятани диде къуыр абураз нек гузва, ийифз къаюкай хүн патал векъералди ва вичин бедендальдил къевзаза, мука къулай шартлар таваза. Цуд ийкъалай шаплайрин вилер ахъа жезва, дидедихъ галтуна нек хъвада. Хъультул памбагхътин къватли-къватлашриз килигайла, галатун рикъелай алата, гульъуль ачух жеда.

Зи кайваниди, диде къуырек нек газа хъурай пугъуз, саларай дувуларни галамаз адаз къацуу векъер гъиз вегъена. Сифтедай гъайвандин кефи къумбар тир. Къве ийкъалай диде къуыр начагъ хана. Чак къалбулух акатна. Шарагрин са варз къванни жедалди амульнайтла лугъуз, гъайифар чуғазвай. Тукваз гъиль атанач.

Пакадин юкъуз зун къвалахдилай хтайла, къуырен гъалдиз

килигиз фена. Къефесдин юкъвал къуэр гиликънавай. Шаплайр, дидедихъ чин элкъурна, юзан тийиз, чеб-чипив агатна, дидедин мейитдиз килигизавай. И шикил акур заз шел атана. Зи рикъел жегъиль чаваз гъурбатда (Цийиз Узен) юлдаш, къуд аялдин диде, къвале рагметдиз фейила, аяларни зун шехъзайвал хтанвай. Зи шел къағурдиз элкъвенатаны, жуваз сабур гана, къуэр къефесдай акудна, салан пипле кучуна.

Лугъудайвал, хер акурди хирен устлар жеда. Шаплайриз килигун жуван хивез къачуна. Шприцдалди нек гузва. Гатфарин рагъ авай ийкъара абур къефесда чеб-чипихъ галаз къуғазвай. Умуд кутаз жеда хъзи, зи аялриз хызы, шаплайризчи чин, "хизанар", къефесар жеда.

Гъуырметлу къелзайвайбүр, садазни рикъел хер жедай кратар таҳъурай! Къеве гъатнавай гъайванриз къумек це! Эвездай күй рикъелиз регым яда. Ди-бубайрин, веледрин арада гъуырметлувал артух жеда.

Малумат!

Гъуырметлу ватанэгъия, лезги музыкадал рикъл алай ксар!

13-апрелдиз Махачкъалада, Дуствилин къвале, нячин сятдин 7-даз, "Сөгънеда - 60 йис" лишандик кваз, Дагъустандин халкъдин артистка Сульгъият ГъАЖИЕВАДИН концерт къиле фида.

Манияр чи рикъл алай артисткади фонограмма галачиз лугъуда.

Концертдин спонсор Махачкъалада, Богатирёван къчеда, 11-нумрадин дараматда кардик квай "Ежик грамотей" вилик тухудай центр я. Билетар телефондин агъадихъ галай нумрайзир зенгна, маса къаҷуз жеда: 8-928-557-16-13; 8-903-440-55-57. Ша, буюр!

2019-йисуз "Мавел" издательстводи Къ. Акимован "Лезги халкъдин философия" (урус чалал) подпинса ийизва. И ктаб алай иисан сентябрдиз акъатда. Са ктабдин къимет - 500 манат.

ЧИ АДРЕС: Махачкъала, О. Кошевоян къуче, 42 а.

Тел: 8-928-511-31-16

Куплю пчепосемьи. Тел.: 8-988-204-50-23 Звонить до 17 часов.

"Лезги газетдин" редакциядии коллективиди Къаз